

círnik

12*1979

CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST SLAVKOVSKÝ LES

Ing. Jan Beránek, ředitel OZ Rovná

VÝHLEDY LESNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

23. dubna 1979 uspořádal závodní výbor ROH odštěpného závodu Rovná spolu se závodní pobočkou ČVTS slavnostní aktiv lesníků z oblasti Slavkovského lesa, při přiležitosti Dubna - měsíce lesů.

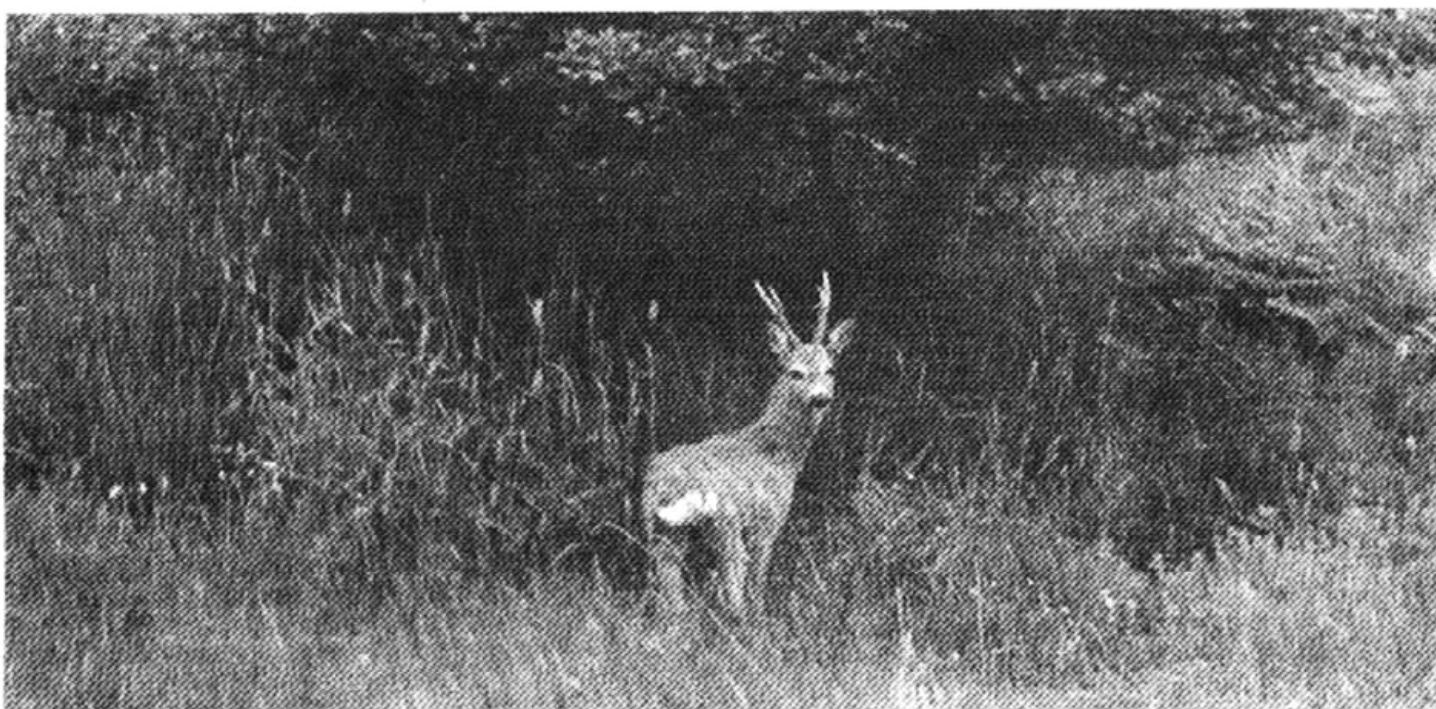
Jednotlivé referáty vedoucích pracovníků lesního hospodářství odštěpného závodu byly zaměřeny na plnění základních úkolů, které lesníkům vytýčil XV. sjezd KSČ ve výrobní sféře a při naplňování celospolečenských funkcí lesa.

Zvláště byly zdůrazněny úkoly, které pracovníci lesního hospodářství musí zajistovat a rozvíjet pro udržení zdravého životního prostředí, při ochraně a tvorbě krajiny a pro další zvyšování produkce z lesních porostů. Byly zhodnoceny dosavad-

ní výsledky, ke kterým vystoupil i v diskusi pracovník ONV v Chebu s. Ing. Jiří Luhan.

Z hodnocení vyplynulo, že lesním hospodářům ve Slavkovském lese se se úspěšně daří plnit úkoly nejen ve výrobě, ale především v dalším zlepšování stavu lesa. Zároveň byly vytýčeny nové úkoly pro příští období, které přispějí k rychlé realizaci sjezdových usnesení. Pozornost se soustředí především na rozvoj lesního školkařství s cílem trvalé soběstačnosti v produkci sazenic. Tento úkol se rozšiřuje v souladu se Sociálním programem oborového podniku Státní statky Sokolov na pěstování vhodného sadebního materiálu pro potřebu ozeleňování veřejných prostranství a dalšího rozšiřování zeleně měst a obcí.

Pozornost byla věnována celé oblasti ochrany lesa a lesních kultur, kde se výrazně zvýší účinnost ochrany především proti škodám zvěří a soustavně se budou vytvářet

podmínky ke zvyšování odolnosti lesních porostů proti vlivu průmyslových exhalací. Byla vytýčena zásada, aby intenzivní růst ochrany lesa byl doprovázen snižováním potřeby chemických přípravků a metody ochraňské práce postupně přecházely od chemizace ke způsobům biologické a mechanické ochrany.

Do pěstební činnosti budou zavedeny další progresivní metody, které sníží potřebu lidské práce, při zvyšování produktivity a kvality jejího provedení. Zvýší se především podíl mechanické přípravy půdy a zalesnování, bude specializována ochrana lesa do zvláštní výrobní skupiny, zlepší se strojní vybavení střediska pěstební činnosti.

Těžební činnost převeze ve větší míře specializované těžební středisko, které má kromě svých výrobních úkolů především povinnost zachovat při průmyslových formách

práce zásadu, že těžbou se pěstuje les.

Účastníci aktivity vyslechli pozorně především diskusi příspěvek výrobního náměstka ředitelství obořového podniku Státní statky Sokolov, který je seznámil s dalšími záměry obořového podniku k rozvoji lesního hospodářství, cestou dalšího rozvoje mechanizace a vkladu investičních prostředků.

Aktivní byl svým obsahem a slavnostním rámcem významný příspěvek lesníků odštěpného závodu Rovná k Dubnu-měsíci lesů, a zdůraznil význam lesního bohatství, které ve Slavkovském lese má naše společnost. Zároveň lesníkům připomněl jejich povinnosti, které za zachování a další rozvoj tohoto přírodního bohatství mají.

Ing. Stanislav Wieser

KRAJEM LÉČIVÝCH VOD

Studánky, prameny vyvěrající někde v lese, na krajinách luk i v horách, byly pro mne vždy nejšťastnějším nalézáním při koukání přírodou, nejpřívítivějším setkáním s vodou.

FOTO AUTOR ČLÁNKU

Při své první cestě krajem minerálních vod jsem našel do vývěru pramene zasazený dutý kmen, v němž probublávající plyn vířil červenohnědou kyselku. Dnes marně znova hledám to místo. Prameny se mění, a čas, který mi nechal poznat desítky dalších takových pramenů, odsouvá do zapomnění pěšiny vedoucí kdysi k zázračné viděným místům.

Hledal jsem ty chladné, šumějící, barevné prameny. Vyjížděl jsem k nim z města, kde vyvěrají horké prameny. Denně jsem chodil kolem Vřídla, ale jeho vodu jsem ochutnal jen jednou. Necítil jsem potřebu léčit se jím. Vřídlo patří lázním, je obklopené městem, je atrakcí a dostatečně obdivovaným objektem. Mě lákaly mokřiny, úhory, lesnatá údolí, zarostlé cesty - a kdesi tam prameny chladné kyselky. Někde páchlo bahno a štipali komáři, někde jsem našel jen trosky roubení studánek a minerální vodou mokvající zem. O chutné prameny bylo někde pečováno těmi, kteří si pravidelně přicházeli nabí-

rat jejich vodu. Někdy jsem nenašel nic, protože mapu pramenů jsem neměl. Mé cesty vedly opuštěnou krajinou, protínají několika silnicemi tenkrát bez pachu aut, a několika linkami stále zvučícího vysokého napětí. Tam v pláních a mokřinách se vysemenily květiny, které jinde dávno byly polním hospodařením vytlačeny. Tam voda do země vstupovala a znova z ní vystupovala na toliku místech, že se nedala obcházet. Nikdy jsem se nevrátil v suchých botách.

Tak jsem poznal jednu z tváří Slavkovského lesa. Mezi trojicí nejznámějších českých lázní leží dnes chráněná krajinná oblast Slavkovský les, v jejímž geologickém nitru vznikají minerální prameny. Především pro jejich ochranu byla zřízena. Stejně významná je pro ochranu přírodního zázemí lázní, které by v krajině technologicky využitých Podkrušnohorských pánví ztratily svůj význam. Neléčí jen voda, ale celý komplex tera-

pií, jež jsou ovlivněny prostředím, ve kterém dochází k jejich působení. Lidé, přijíždějící do lázní za léčbou, nemají zpravidla čas ani možnost cestovat po širším okolí. Vyjedou dejme tomu na okružní cestu, ale krajinné prostředí lázní vidí jen z okénka autobusu.

V září loňského roku jsem stál na Kladské u Mariánských Lázní. Autobusy sem dopravily 204 lázeňských pacientů, kteří měli zájem zúčastnit se turistické akce - dálkového pochodu Krajiem léčivých vod. Pro lázeňské hosty byla ovšem připravena zvláštní trasa s obchůdkou naučné stezky na Kladské. Právě tady v prostoru Kladských rašelinišť infiltruje značná část vody do podzemního proudu, v němž se prostá voda obohacuje o minerální složky průchodem různými horninami. V mariánskolázeňských údolích potom vystupuje smíšena s kysličníkem uhličitým, který vychází z hlubinných vývěrů a dotváří při prostupu mineralizovanou vodou kyselku. To jistě nebyl pro mnohé účastníky nový poznatek, ale pro všechny to byl v lázeňském pobytu nový zážitek. Byla to nová forma účasti na akci těch, kteří krajinců chodí za poznáním při využívání svých přirozených sil.

Toho dne jsem postál také u Farské kyselky. Procházel kolem ní všechni pochodující na trasách 15, 25 a 50 km. Na svých cestách viděli v nedalekém rašeliništi Smrdoch prameniště s výrony kysličníku uhličitého, který však toho dne po dlouhých deštích neunikal suchými mofetami, ale probublával záplavou. Mohli se napít kyselky u vsi Prameny, ale nemohli najít dříve tak chutné vývěry u trosek lázní Kyselka mezi Novou Vsí a Loukou. Část pramánů byla zatopena rybníkem, část stržena nyní uzátkovaným vrtem. V Myšelce se při trátové kontrole podával čaj. Ostatně ten den bylo chladno a studené vody bylo dost v botách.

Květiny už od květny, už žádné z těch nápadných a pro oblast charakteristických. Ale na tabulích u chráněných území je jejich popis i vyobrazení. Není možné v jednom období shlednout všechna ta území v jejich nejvýstižnější podobě. Popis na tabulích přímo v terénu zajišťuje trvale Správa chráněné krajinné oblasti Slavkovský les a vede návštěvníky k porozumění a tím i ukázněnímu přístupu větěm příchozích. Druhého ročníku DP Krajiem léčivých vod se zúčastnilo 842 turistů. Oživly jinak tiché cesty, ale nezůstaly na nich žádné neblahé stopy. Ani strážci chráněné krajinné oblasti nemuseli zasahovat.

V podvečer jsem stál na Dominově skalce, na vrchu hadcového útvaru, který geologicky i floristicky vytváří jednu z nejvýznačnějších částí Slavkovského lesa. V jihozápadním cípu rybníka na úpatí skalky probublává vodou kysličník uhličitý, minerálka se rozpívá v rybnici. Mezi ostře viditelnými obzory jsou desítky dalších pramenů. Stovky kilometrů by byla dlouhá cesta, která by dokázala spojit těch více než 140 registrovaných minerálních pramenů mariánskolázeňské oblasti. Na hrázi rybníka se stáčela k jihu, zpět k Mariánským Lázním, trasa paděstky dálkového pochodu. Dokázala charakteristicky předvést kraj léčivých vod.

Byl večer, vzpomínalo se na mokré putování, chystal se papučový bál. Nad obzory vyrůstala nová dešťová mračna. Bude padat voda na zem, pronikne do hloubky neobyčejné země, vystoupí na povrch prosycená zemí, dobrá i léčivá.

Informace: Dálkové pochody Krajiem léčivých vod pořádá odbor turistiky vzorné TJ Slovan Mariánské Lázně ve spolupráci s cestovní kanceláří Sport - Turist. Třetí ročník dálkového pochodu se bude konat 29. září 1979. Do tohoto období spadá pětileté výročí slavnostního otevření Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les (20.9.1974), která byla zřízena výnosem ministerstva kultury ČSR 3. května 1974.

RNDr Václav Skuhravý, CSc
ENTOMOLOGICKÝ ÚSTAV ČSAV PRAHA

O BEJLOMORCE BOROVÉ

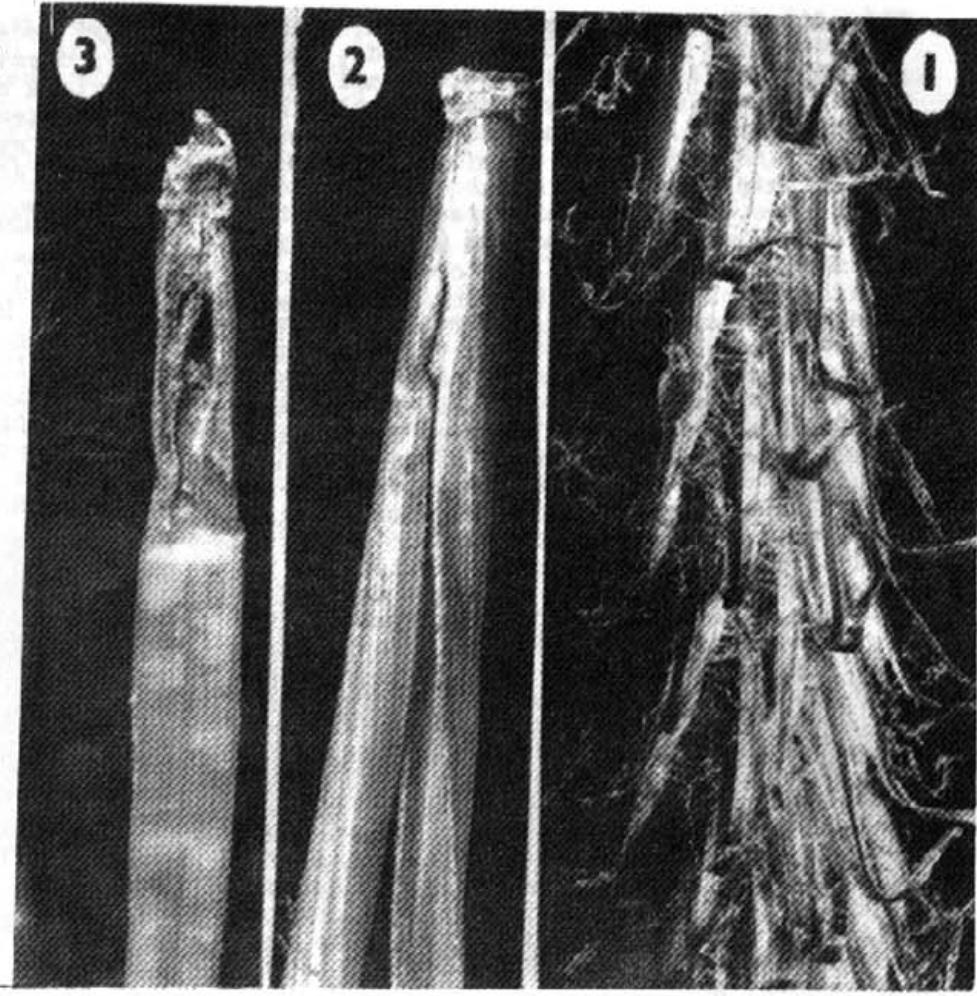
Pozorní návštěvníci rašeliniště Tajga a Paterák si jistě během minulých let na podzim a na jaře všimli žlutých jehlic na tohorčních výhoncích borovice blatky. Velice hojně byly tyto žluté jehlice v letech 1968 - 1970, v pozdějších letech kolísá jejich výskyt od 3 do 7%.

Tyto jehlice byly napadeny larvami bejلومorky borové (Thecodiplosis brachyntera). Bejلومorka borová je malý komárek o délce 2 - 2,5 mm. Jako dospělý hmyz žije bejلومorka jen krátce - několik dnů. Samci a samice přezimují v půdě a na jaře v době rašení nových jehlic se kuklí, vyletují z půdy a po kopulaci kladou samice 80 - 100 vajíček, jednotlivě pod baze jehlic. Po několika dnech se z vajíček líhnou larvičky, které se zavrtávají do baze jehlice a v ní žijí od května do září či začátku října. Larvy se postupně zvětšují, procházejí třemi larválními instary a dorostlé jsou 2 - 3 mm dlouhé, červené barvy. V bazi dvoj-jehlice si vytvářejí komárku, vysávají pleť jehlice, a tvoří na bazi jehlice mírnou zduřelinu - hálku. Jehlice jsou na bazi v rozmezí 1 - 4 mm srostlé a na borovičci blatce jen mírně zkrácené proti jehlicím

Text k fotografiím:

- 1) Výhonek kleče v době kladení vajíček bejlmorky borové.
- 2) Srostlé baze jehlic napadené larvou bejlmorky borové.
- 3) Komůrka v bazi jehlic, v níž žije larva bejlmorky borové.

Snímky: L. Havel

zdravým - nenapadeným.

Dorostlé larvy přerušují pásun živin do jehlic, jehlice zežloutne a bud již na podzim, nebo nejpozději na jaře následujícího roku opadá.

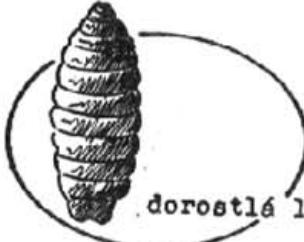
Bejlmorka borová se vyskytuje ve střední Evropě na borovici lesní (*Pinus silvestris*), na níž působí zkrácení jehlic téměř o polovinu, dále na kleči (*Pinus mugo*) a borovici blatce (*Pinus uncinata*), kde zkrácení jehlic je jen nepatrné, nebo k němu vůbec nedojde. Byla sledována jako škůdce rodu *Pinus* již od roku 1850 a ukázalo se, že se vyskytuje v pravidelných 8 - 12 letých obdobích. Poslední vysoký výskyt byl u nás zaznamenán v roce 1977 - 1978 v Krkonoších na kleči. Protože místy bylo napadeno až 70% tchoročních jehlic kleče, byly tehdy celé porosty kleče v Krkonoších rezavé. Současně se vyskytla ve značné míře i na všech rašelinistech v Čechách. Podle hodnocení prováděného každoročně na pěti označených keřích v rašelinisti Tajga bylo v roce 1973 zjištěno 9,9% napadených jehlic, v roce 1974 - 3,3%, v roce 1975 - 10,6%, v roce 1976 - 2,4%, v roce 1977 - 1,2% a v roce 1978 jen 0,5%.

dospělec - sameček

dospělec - samička

ZKOUŠKY DOBROVOLNÝCH STRÁŽCŮ

V březnu 1979 byly zveřejněny otázky pro ústní zkoušky dobrovolných strážců. Zkoušky budou vyvrcholením celoroční teoretické a praktické přípravy a zároveň i důkazem zralosti pro výkon samostatné terénní služby. Z těchto důvodů je povinen stát každého strážce složit ve stanoveném zkouškovém období tuto "ochranářskou matritu".

V celkovém hodnocení se bude přihlížet i k osobní aktivitě každého jednotlivce, která byla sledována od 30. května 1978. Vyhdnocení aktivity proběhne na základě záznamů v tiskopisech "Osobní list DS a čekatele", "Hlášení DS" a podle dalších záznamů uložených v archivu terénní služby správy CHKO SL. Vyvrcholením pak jsou ústní zkoušky.

Celkové hodnocení bude prováděno bodovacím systémem. Nejvyšší možný a dosažitelný počet je 25, nejnižší stanovený limit 12 bodů.

Bodování se provádí následujícím způsobem:

- a) Školení, schůzky aktív 5-1 bodů
- b) brigády 5-1 bodů
- c) jiná činnost (odborná kolektivní-samosvatná, specializace, práce s mládeží, apod.) 5-1 bodů
- d) terénní služba 5-1 bodů
- e) ústní zkoušky 5-3 bodů
(u ústní zkoušky je nejnižší povolený limit 3 body).

Získá-li strážce v celkovém bodovacím hodnocení méně bodů, než je nejnižší stanovený limit (12 bodů), je přeřazen do skupiny čekatelů, anebo na vlastní žádost do Přátel CHKO SL. Zkoušek se může zúčastnit

i čekatel, který splňuje předpoklady stanovené statutem DS a čekatelů (roční zkušební období, věk, účast na akcích pořádaných správou apod.). Splňuje-li stanovené podmínky a složí-li úspěšně ústní zkoušku, je přeřazen do skupiny strážců.

V dalších letech již strážce neuskádá ústní zkoušky. Vyžaduje-li však situace -- dojde-li k hrubému porušení znění statutu DS a čekatelů, k prokazatelným teoretickým a praktickým nedostatkům strážce, může vedoucí správy CHKO SL předvolat strážce ke kontrolním zkouškám i mimo další stanovené zkouškové období.

Vlastní ústní zkouška bude probíhat následovně. Povinné otázka pro všechny zkoušené je otázka č. 32. Druhou otázkou si vylosuje sám zkoušený. V případě nutnosti má právo zkušební komise pokládat doplňující otázky.

O t á z k y k e z k o u š k á m D S

- 1) Kdy a proč byla vyhlášena CHKO SL?
- 2) Jaká je rozloha oblasti, kudy vede hranice CHKO SL (stručně)?
- 3) Kolik je v CHKO SL maloplošně chráněných území, vyjmouj je!
- 4) Další speciální formy ochrany území (lázeňská pásmata, ochrana vodních zdrojů apod.)?
- 5) Resortní posloupnost ochrany přírody v ČSSR?
- 6) Základní předpisy dokumentující ochranu přírody?
- 7) Na kolika okresech se rozkládá CHKO SL - hospodářská charakteristika jednotlivých okresů.
- 8) Jaká znáš další velkoplošně chráněná území v republice a co o nich víš?
- 9) Nejstarší, největší a nejznámější chráněné území v ČSSR?
- 10) Jaká znáš chráněná území ve světě a co o nich víš?
- 11) Rozdíl mezi velkoplošným a maloplošným chráněným územím?
- 12) Kategorie maloplošných CHÚ vyskytujících se v CHKO SL?
- 13) Body návštěvního řádu CHKO SL?
- 14) Povinnosti vlastníka (uživatele) pozemku na němž bylo zřízeno CHÚ?
- 15) Způsoby značení CHÚ v terénu?
- 16) Geomorfologické začlenění Slavkovského lesa do Českého masivu?
- 17) Slavkovský les v období předtřetihorním a po ukončení alpského vrásnění (dnešní stav, nejvyšší vrcholy)?
- 18) Charakteristika původních porostů (druhová skladba) a dnešní stav?
- 19) Význam rašeliníšť a lesních komplexů Slavkovského lesa?
- 20) Kam odtékají vody Slavk.lesa, základní povodí?
- 21) Vznik vrchoviště rašeliníšť?
- 22) Základní rozdělení zřídelní soustavy Slavkovského lesa?
- 23) Tři základní typy přírodních fenoménů maloplošně chráněných území v CHKO SL?
- 24) Vyjmouj chráněné rašeliníšť CHKO SL?
- 25) Typická flora rašeliníšť Slavkov.lesa?
- 26) Hadcová maloplošně chráněná území a čím jsou význačná?
- 27) Typická flora hadcových společenstev?
- 28) Maloplošně chráněná území geologického charakteru?
- 29) Typičtí představitelé fauny Slavkovské-

- ho lesa dříve a nyní?
 30) Nejohroženější zástupci fauny CHKO SL?
 31) Chráněná flora CHKO SL?
 32) Jak má být upraven a jak má vystupovat dobrovolný strážce CHKO SL?

Všechny otázky byly probírány formou besedy a přednášek při schůzkách aktivu. Pro samostudium je nejvhodnější použít přílohy Arniky.

Z HISTORIE OCHRANY PŘÍRODY VE SVĚTĚ

1949

V Jugoslávii, v Chorvatské národní republice byl založen nejkrásnější národní park země - Plitwická jezera (191 km^2). Převládá zde dolomit a vápenec. Vlivem mechů a některých druhů řas žijících v tekoucí vodě vzniká různě zbarvený travertin, který zde vytvořil barriery šestnácti větších a menších jezer, z nichž největší je Proše (68 ha) a Kozjak (82 ha). Díky výškovému rozdílu mezi nejvyšše a nejnižše položenými jezery zde vznikly světoznámé vodopády. V téže době vznikly v Jugoslávii i národní parky Parklenica (40 km^2), Mljet (31 km^2) a Mavrovo (790 km^2).

Ve Velké Británii bylo zřízeno deset národních parků. Jsou to Lake District National Park, Snowdonia, Yorkshire Dales, North York Moors, Peak District, Beacons, Northumberland, Dartmoor, Exmoor a Pembrokeshire Coast National Park.

1950

V Zambii byl založen národní park Katue ($22\,403 \text{ km}^2$), největší v Africe. Jeho význam spočívá ve velkém bohatství druhů zvířat, z kterých největší skupinu tvoří různé druhy antilop.

V Japonsku byl zřízen národní park Bandai - Asahi (1896 km^2), který je pozoruhodný tím, že výbuch sopky Bandai v r. 1888 byl tak mohutný až dal vznik i vědeckému názvu používanému na celém světě - typ Bandai sopky. Následkem výbuchu vznikly i tři hrazené jezera Hibara, Onogawa a Aki-moto, patřící mezi největší hrazená jezera sopečného původu na světě.

V Německé spolkové republice byl zřízen koordinární ochranářský svaz "Deutscher Naturschutzring".

1952

V tomto roce byl zřízen největší novozélandský národní park Fjordland ($12\,092 \text{ km}^2$) na Jižním ostrově. Park je povětšný díky svým překrásným krajinným scenériím.

V Jugoslávii v Černé Hoře byly vyhlášeny národní parky Durmitor (320 km^2) s nejvyšším štítem Dinarských hor Durmitorem (2522 m), Biogradska Gora (21 km^2) a národní park Lovćen (20 km^2), proslavený překrásným výhledem na stejnojmenný vrchol (1749 m), na Boku Kotorskou a Jadran.

V Ugandě byl vyhlášen národní park Murchisonových vodopádů (3892 km^2), známý především svým 40 m vysokým a mohutným vodopádem, který vytváří padající vody Viktoriina Nilu. V jeho vodách žije velké množství krokodýlů a hrochů, žijících v mohutných populacích především při ústí řeky do Albertova jezera.

V Jižní Rhodesii byl zřízen národní park Viktoriiných vodopádů (529 km^2). Široká a klidně tekoucí řeka Zambezi přitéká na široký skalní prah, z kterého padá do hloubky 102 m a dále protéká stokilometrovým kanonem.

1953

V tomto roce byl vyhlášen národní park Mount Cook (700 km^2) na Novém Zélandu. V tomto národním parku se nachází všechny nejvyšší štíty země.

1954

V Sudánu byl zřízen národní park Nimule ($20\,000 \text{ km}^2$) v údolí Bílého Nilu; oplývá velkým bohatstvím zvěře, nejcennější je výskyt bílého nosorožce.

V Polsku byl zřízen nejvýznamnější národní park země - Tatrzański park Narodowy (215 km^2) na území polských Vysokých a Západních Tater.

1955

V Japonsku byl zřízen národní park Saikai (243 km^2), který je možné nazvat "ostrovním mořem" pro svou největší hustotu ostrůvků.

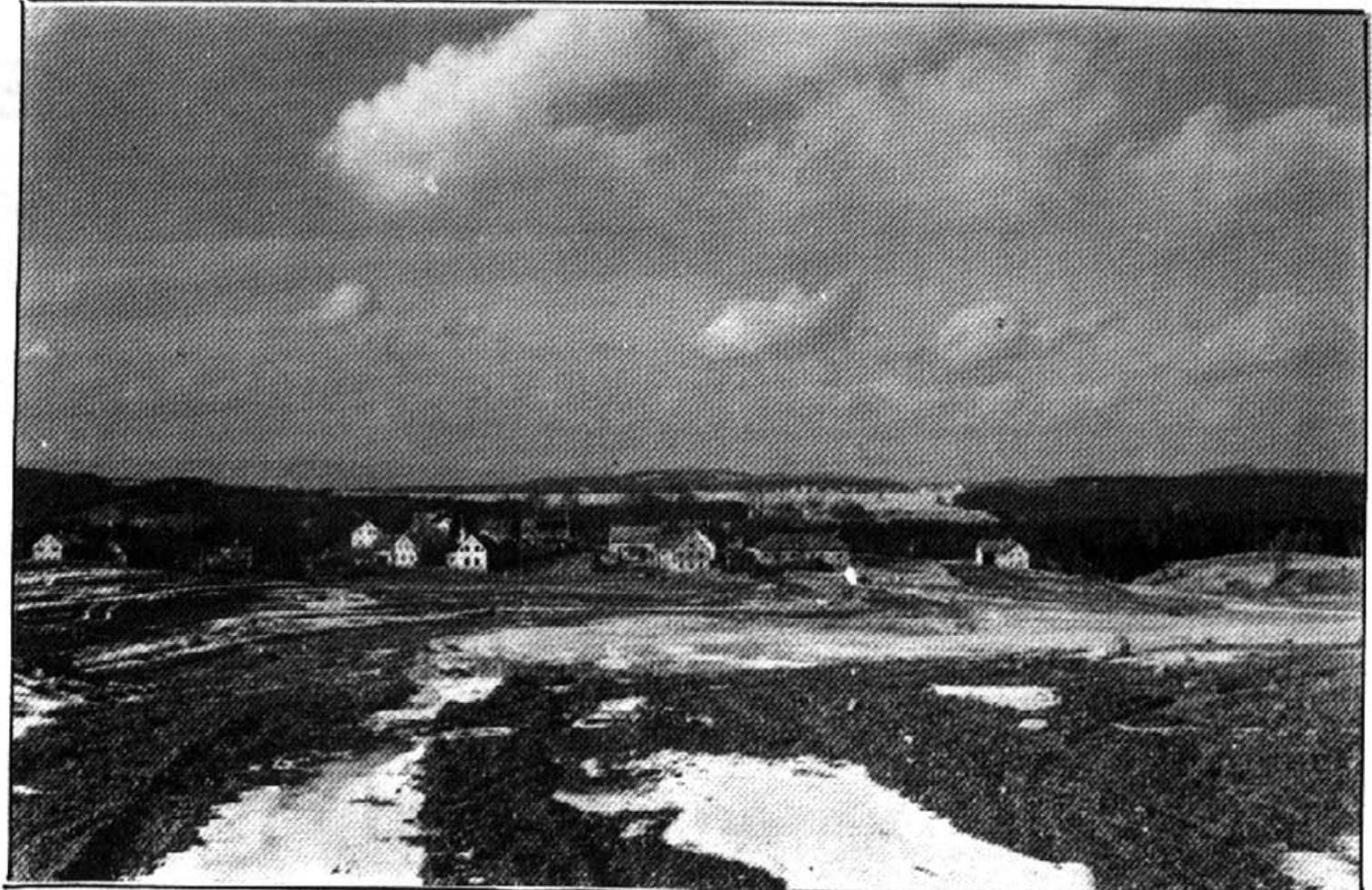
V Japonsku byl vyhlášen další národní park Rikuchu - Kaigan (115 km^2), na jednom z nejkrásnějších pobřeží na světě; táhne se v délce 140 km^2 , má mnoho fantastických skalních a bizarních útvarů, křídové útesy čnící až do výšky 200 m.

1955-56

Cíle a zaměření ochrany přírody v Československu jsou všeobecně upravené v zákoně o ochraně přírody (zákon č. 40/1956 Sb. - na Slovensku zák. č. 1/1955 Sb.).

1956

Byl schválen perspektivní program amerických národních parků "Mission 66", který má do roku 1966 vyřešit všechny problémy týkající se vzrůstající návštěvnosti amerických národních parků.

NOVÉ STANOVICE, V POZADI KOLOVA

FOTO: ING. WIESER

Ing. Stanislav Wieser

VODOVOD PRO KARLOVY VARY

Dlouhá léta trvající nedostatek pitné vody pro Karlovy Vary bude řešen dobudováním vodovodu, který se skládá ze tří staveb. Jímání vody zajišťuje stavba I.: Stanovická přehradní nádrž. Vedení vody a její úpravu zajišťuje stavba II.: gravitační potrubí od přehrady k úpravně vody v Březové, objekt úpravny a další vodovodní potrubí k centrálnímu vodojemu na Sokolském vrchu v Karlových Varech, včetně tohoto vodojemu. Stavba III. obsahuje rozvody po městě a okrskové vodojemy.

Původně mělo vodní dílo Stanovice zásobovat řadu obcí v okrese Karlovy Vary. Od záměru však vývoj ve spotřebě vody pokročil natolik, že se jeví tento zdroj jako sotva dostatečný pro samotné město Karlovy Vary. Ostatně sám Lomnický potok s průtokem 125 l/sec. nestačí pro napájení nádrže. Projektovaná maximální spotřeba je 500 l/sec. Nádrž pojme v zátopovém území o délce přes 4 km celkem asi 25 milionů m³ vody. Kromě Lomnického potoka zachycuje též Dražovský potok a počítá se, že zhruba polovina objemu spotřebované vody se bude dodávat přečerpáváním z řeky Teplé. Za tím účelem byl vybudován posilový rád s potrubím 2 x 800 mm od čerpací stanice u Tepličky na rozvodí u Stanovic, odtud samospádem stéká voda do nádrže. Čerpání bude probíhat v noci.

Stavba přehrady je v podstatě dokončena. V červnu letošního roku má být pro-

voz otevřena silnice po koruně hráze, do konce roku 1979 tu mají skončit ostatní práce a během roku 1980 má být ukončena asanace vodovodního pásma. Území nádrže nebude přístupné pro rekreaci, ale nebude oploceno. Přestože v nádrži je již nyní násada 150 tisíc patruhů, nebude povolen rybolov. Násada patruhů má kromě jiných účelů sloužit jako přírodní indikátor čistoty vody.

K samotnému technickému dílu je možné uvést několik údajů a poznámek ke speciálním částem anebo užitym stavebním postupům. Přehradní hráz je sypaná z homogenního balvanitého materiálu, převážně dioritu a granodioritu, její objem činí 760 tis. m³. Výška od základové spáry je 64 m, maximální hladina 54 m a šířka v koruně hráze 258 m. Homogenní hráz bez vnitřního jílového těsnění však vyžadovala vytvoření návodního těsnícího štitu. Byl zvolen štit z asfaltobetonu, který provedla firma z NDR. Štit má celkem 11 těsnících a drenážních vrátek. Jejichž netěsnost byla indikována zabudovaným systémem kontroly, je štit proveden kvalitně. Problémy však vznikají ve sporu o užitelnost asfaltu ve vodovodních zařízeních. Odlučující se dehtové složky jsou totiž prokazatelně karcinogenní. Má se za to, že plocha štitu k objemu vody je zanedbatelná. Drenážní vrstvy štitu jsou vyvedeny do injekčních štol, kde

se kontrolují případné průsaky vody. Z injekčních štol pod patou hráze bylo stabilizováno podloží na 1,5 násobek výšky hráze. Další indikační systém pro kontrolu průsaků a deformací hráze je přístupný ze vzdušného lince hráze. Viditelné z něj jsou přístupové chodbičky a schody na této straně hráze, která je osázena za účelem stabilizace povrchu křovinami. Na svazích u přehrady jsou viditelné červenobílé poligonové kontrolní body pro měření deformací hráze.

Z vodní hladiny vystupuje věž odběrného objektu. Byla vybetonována taženým bedněním za 19 dní, její výška bez nadstavby je 37 m. S břehem je odběrný objekt spojen lávkou o délce 76 m. Lávka má silně dimenzovanou příhradovou konstrukci především na boční větr, protože užitné zatížení je pouze 5 t. V odběrném objektu jsou hradítka pro regulaci odběru vody v šesti různých úrovních, což umožní odebírat vodu z horizontu, v němž bude podle laboratorních zkoušek voda nejkvalitnější. Kompreseory vhání vzduch do děrovaných trubek kolmě tělesa objektu, a bublinkováním se čerň voda, aby se nevytvářely usazeniny na tělesu odběrného objektu. Odtud se potrubím s 1000 mm odvádí voda do úpravny v Březové.

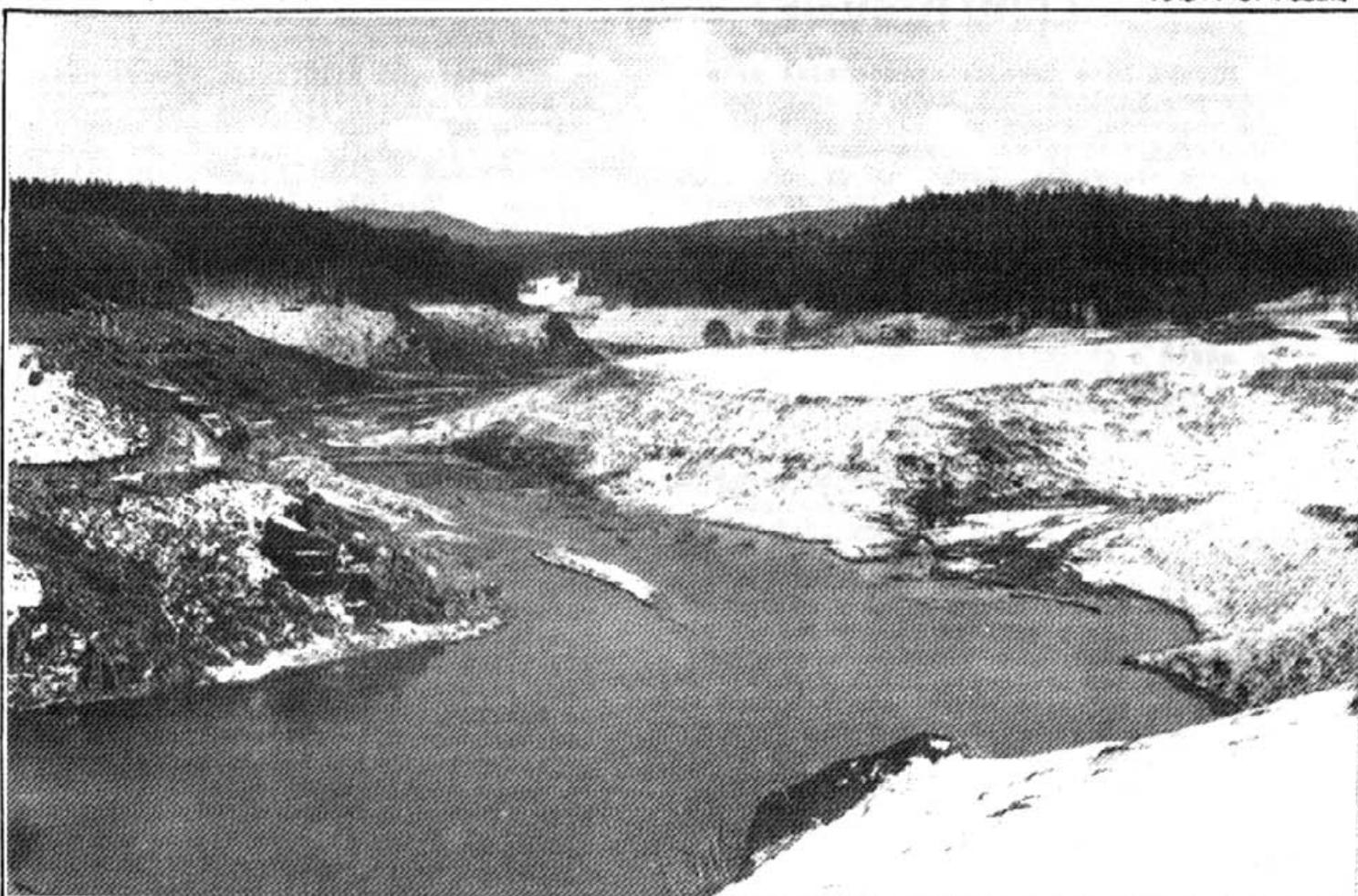
Úprava vody vzhledem k předpokládané dobré kvalitě na vstupu je třístupňová. Nejprve dochází ke kolagulaci za přidání

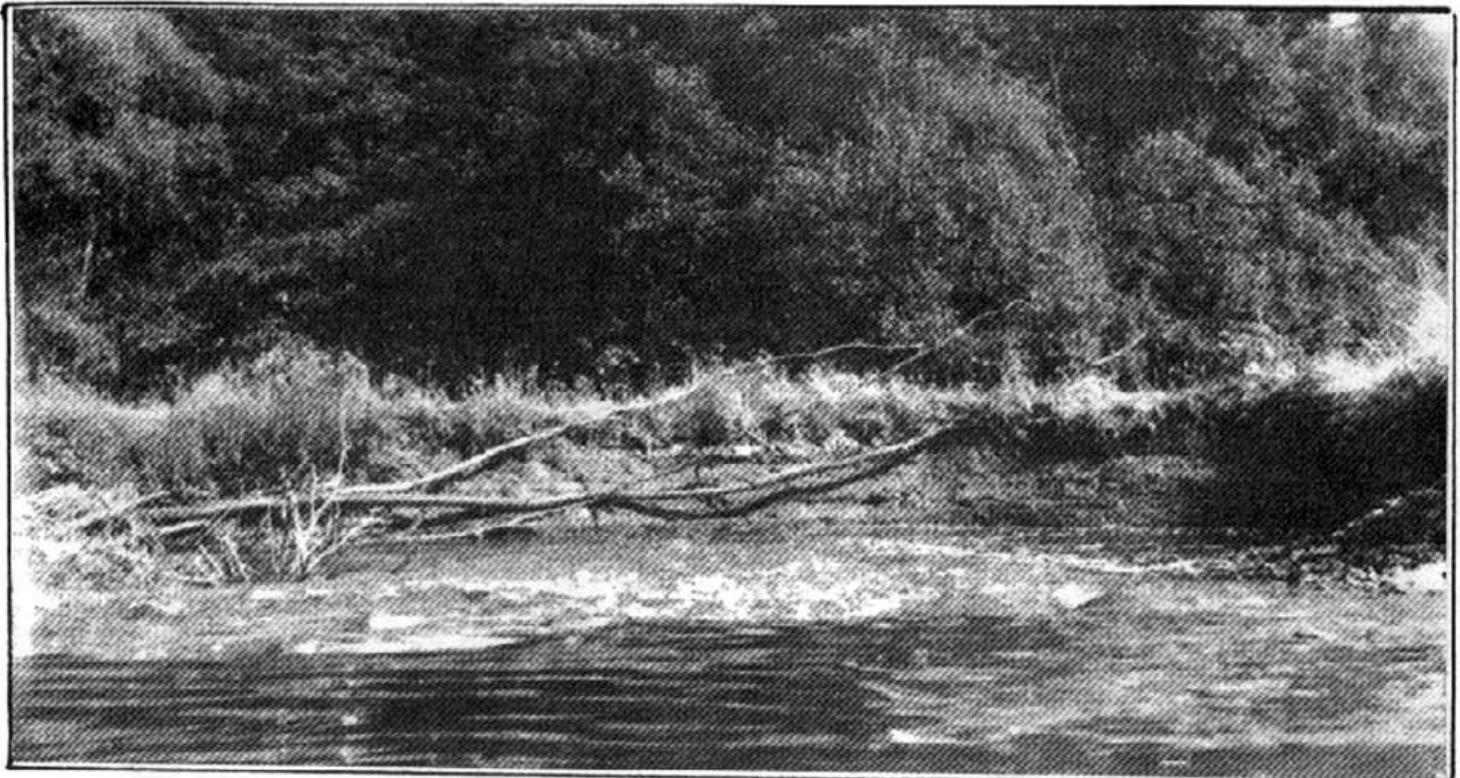
chemikálií. Dávkuje se síran hlinity, manganistan draselný a vápno. Druhým stupněm jsou pískové filtry a ve třetím stupni má docházet k odbakterizování ozonizací. Úprava vody ozonizací nahrazuje chlorování a je podle minění odborníků nejhodnějším známým způsobem úpravy, který zejména v západní Evropě se rozšířil. Technologie pro ozonizaci byla dovezena z Francie. V první etapě provozu úpravny bude prý však ještě po ozonizaci užíváno chlorování, což vzhledem k poznatkům o karcinogenních účincích chloru je dost těžko pochopitelné. Kapacita úpravny je projektována na 650 l/sec. Kromě technologie je ve velké budově úpravny laboratoř a administrativa. Vedle úpravny je kotelna a akumulační vodojem. Práce na dalších částech staveb karlovarského vodovodu jsou poněkud zpožděny, takže po napuštění přehrady, v níž byla v dubnu 1979 výška hladiny 31 m, nebude ještě možná dodávka pitné vody z této největší vodárenské přehrady na území chráněné krajinné oblasti Slavkovský les.

Závěrem ještě přibližné náklady na výstavbu: stavba I. - vodní dílo Stanovice 220 mil. Kčs, stavba II. s úpravnou vody 130 mil. Kčs, celkové náklady na nový vodovod přibližně 0,5 miliardy Kčs.

STANOVICKÁ NÁDRŽ - POHLED DO ÚDOLÍ DRAŽOVSKÉHO POTOKA, VPRavo NA OBZORU UHEZLNÝ VRCH.

FOTO: ING. NIESER

KOSÍ POTOK - Foto: HAVRÁNEK

Pavel Nový, prom. biol. **OBLAST KLIDU KOSÍ POTOK**

HLUBOKÁ A VZDĚLANÁ LÁSKA K PŘÍRODĚ TĚ ČINÍ
LEPSÍM, SPRÁVEDLIVEJŠÍM A AKTIVNĚJŠÍM...

S. K. Neumann

Kosí potok je levostranným přítokem řeky Mže, který protéká územím správních okresů Cheb a Tachov. Pramení na východní straně Dyleň, odtud sleduje okraj lesního masivu až k Mariánským Lázním, kde vstupuje do jižní části chráněné krajinné oblasti Slavkovský les. Na Tachovsku vtéká mezi osadou Chotěnov - Skláře a Dolním Kramolínem. Zde opouští sníženinu Tachovské brázdy a proráží o několik desítek metrů nižší zlomový svah Tepelské vrchoviny, pokračuje od Lazurového vrchu k Michalovým Horám, Caltovu, Křinovu, Třebeli a Vížce, kde se vlévá do Mže. Na svém dolním toku vytváří potok četné zákruty (meandry) a několikrát se pravoúhle ohýbá (u Lazurového vrchu, Kořene a jinde). Zahľoubené údolí potoka, obklopené souvislým lesním masívem, má v této části poutavý krajinný ráz a mnohé turistické a přírodně zajímavosti, a proto bylo navrženo k ochraně formou oblasti klidu.

Zřizování oblasti klidu se opírá o ustanovení zákona o národních výborech a podnět k jejich vyhlášení dalo usnesení vlády č. 287 z roku 1973. Hospodářské využívání území je limitováno režimem oblasti, s ohledem na uchování optimálního prostředí, které souhrnně svých přírodních a krajinařských hodnot vytváří podmínky pro krátkodobou, zejména víkendovou pěší rekreaci obyvatelstva. Jejich posláním je tedy přispět k celkové ochraně a tvorbě zdravého životního prostředí, k zotavení a poučení návštěvníků.

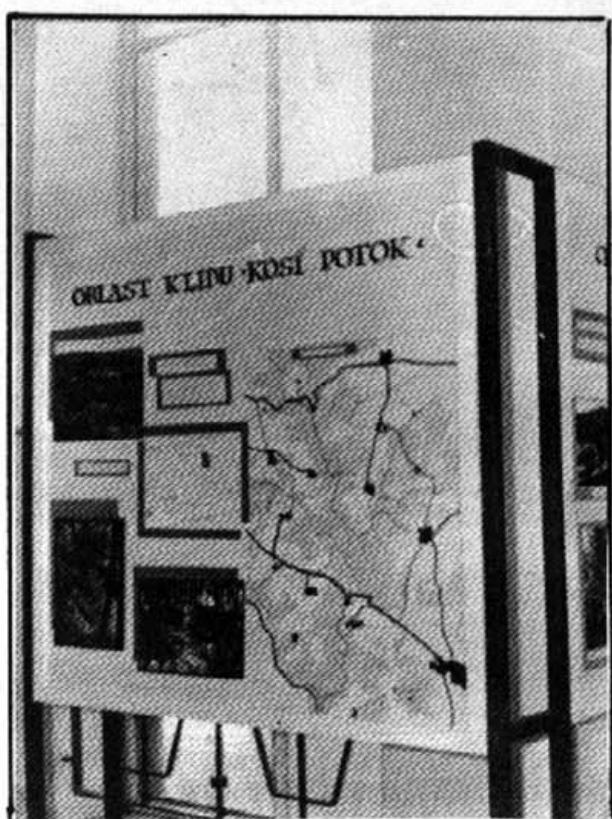
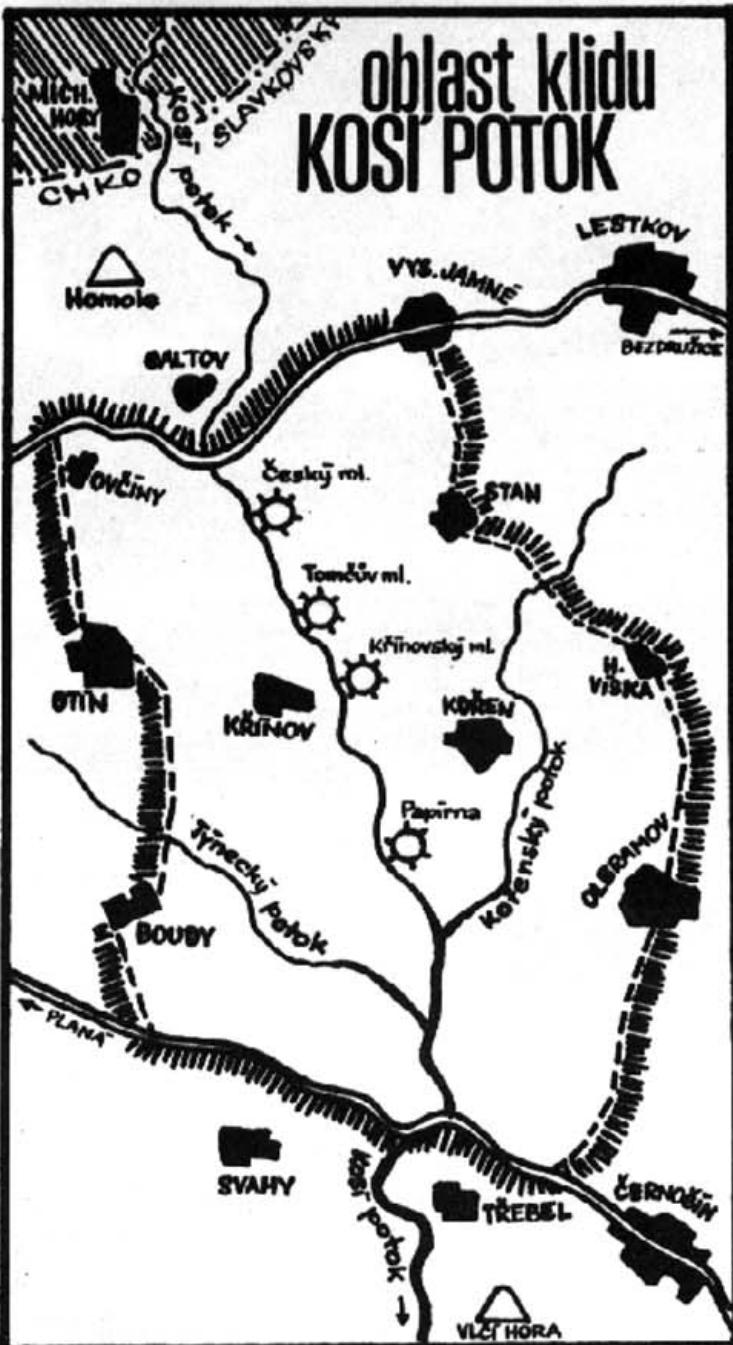
Oblast klidu Kosí potok na okre-

se Tachov byla vyhlášena obecně závazným nařízením plenárního zasedání ONV v Tachově dne 28. února 1979, jako první oblast klidu v Západočeském kraji. Návrh vypracoval oddíl kultury ONV ve spolupráci s okresním aktivem ochrany přírody, a předcházel mu všeestranné zhodnocení kvalit vybraného území a rozsáhlé připomínkové řízení, v němž se k záměru zřízení klidové oblasti vyjádřilo na padesát organizací a orgánů. Celkový přehled území oblasti klidu podává orientační mapka.

V letošním roce je v údolí Kosího potoka, ležícím v oblasti klidu, připracováno vybudování "Naučné stezky mládeže", která bude seznamovat na jednotlivých zastávkách s komplexem přírodních a krajinařských hodnot oblasti klidu, s jednotlivými význačnými přírodními prvky a s historií této části okresu Tachov, i obecně s péčí o přírodní a životní prostředí.

Naučná stezka bude využívána především specializovanými oddíly pionýrské organizace SSM, stálými pionýrskými základnami v Otíně a Kořeni, exkurzemi škol zařazenými do výchovně vzdělávacího cyklu Mládež a kultura, i širokou turistickou veřejností, procházející po zeleně značené cestě údolím potoka. Hlavním záměrem první naučné stezky na Tachovsku je zprostředkovat na vybrané trase návštěvníkům hlubší poznání přírodních a kulturních poměrů a tak působit na jejich vztah k přírodním složkám a životnímu pro-

oblast klidu KOSÍ POTOK

Úvodní panel putovní výstavky o oblasti klidu Kosí potok, okres Tachov.

Papírna pod Kořenem byla postavena koncem 17. století. Vyráběla psací papír s vlastním vodoznakem, později papír pro technické účely. Po první světové válce zde byla pila.

středí. Délka trasy naučné stezky v úseku Caltov - serpentiny Třebel, včetně odboček na některé zastávky je asi 8 km, a k jejímu pohodlnému projití je potřeba počítat se třemi hodinami času, u školních výprav se zajištěnou dopravou je nutno vycházku plánovat jako polodenní. Organizované výpravy si přitom mohou dojednat odborného průvodce v Okresním muzeu Tachov, tel. 2172, PSČ 347 01.

Provoz naučné stezky je plánován zejména pro období duben - říjen, v zimních měsících lze trasu dobře absolvovat na lyžích. Zastávky naučné stezky budou na trase zelené turistické cesty 3607 vyznačeny značkami naučné stezky, vysvětlující text bude uveden na tabulích, umístěných na dřevěných stojanech se šindelovými stříškami. Stezka má být otevřena do konce I. pololetí letošního roku.

K propagaci oblasti klidu Kosí potok připravilo Okresní muzeum v Tachově ve spolupráci s aktivem státní ochrany přírody tématickou putovní výstavku, která na čtyřech panelech podává význam ochrany zachov-

vaných částí přírodního prostředí, věímá si na bohatém fotomateriálu rázu krajiny v oblasti klidu a přináší botanické, zoologické a historické zajímavosti tohoto území. Na základě dohody mezi správou CHKO Slavkovský les a Okresním muzeem v Tachově budou mít možnost se s touto výstavkou seznámit i spolupracovníci správy CHKOSL, členové tachovského aktuva naopak uvidí v roce 1979 putovní výstavku o chráněné krajinné oblasti.

VĚŘÍME, že návštěva oblasti klidu Kosí potok a naučné stezky obohatí vědomosti, přinese oddech a osvěžení všem, kteří se rozhodnou pro seznámení s touto zajímavou částí přírodního prostředí okresu Tachov, rádi zde uvítáme i návštěvníky Mariánských Lázní a členy chebského aktuva státní ochrany přírody.

Doporučená literatura

Nový P. a P. (1974): Údolí Kosího potoka. - Sborník Okresního muzea v Tachově, 1974/10.

Nový P. (red.) (1978): Oblast klidu Kosí potok, okres Tachov. - Tachovská jiskra, Tachov, září 1978 (příloha).

Nový P. (1978): Připravovaná chráněná území přírody okresu Tachov. - Památky a příroda, Praha, 1979/4: 230 - 235.

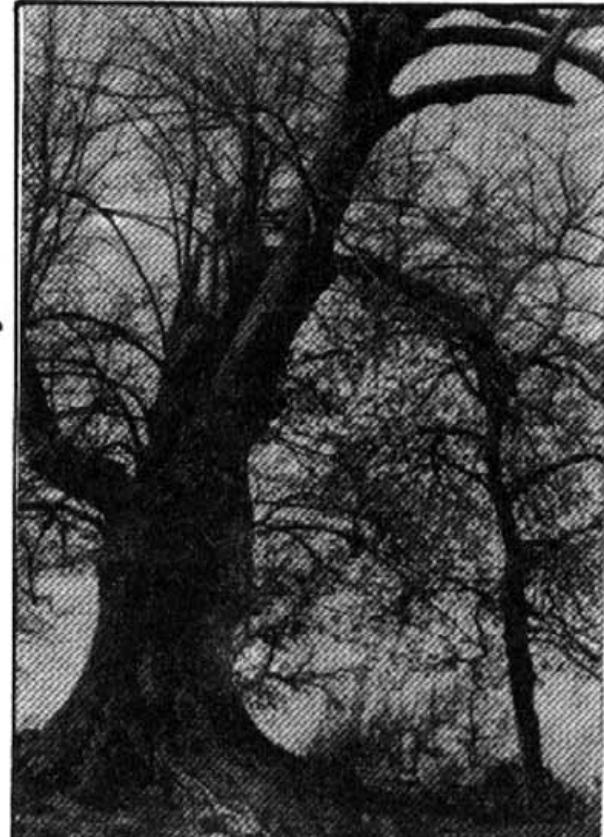
Nový P. (1978): Květena okolí Michalových Hor. Arnika č. 10/1978, Mariánské Lázně: 88 - 91.

Úvodní panel putovní výstavy o oblasti klidu Kosí potok, okres Tachov.

Otínská lípa je patrně nejstarším stromem oblasti klidu. Obvod kmene v prsní výši činí 5 m, výška koruny 22 m, stáří by dle starých údajů mělo být kolem 750 let. Ke stromu se váže pověst o rytmí, který se kdysi vážně zranil u tehdy slabé lípy, která mu po záchraně sloužila jako orientační bod při návratu na místo, kde málem přišel o život.

Všechny snímky Pavel Nový

SÝC ROUSNÝ A VÝR VELKÝ VE SLAVKOVSKÉM LESE

Jiří Sochovský, (*1962) čekatel, student
gymnázia v Sokolově, osobní zájmy v oboru
ornitologie.

Ještě donedávna se u nás psalo o sýci rousném (*Aegolius funereus*) jako o vzácném hnizdívci. Bylo však zjištěno, že svým skrytým způsobem života uniká pozornosti. V severní části Slavkovského lesa mohu povrdit dvě hnizda, asi dva kilometry od sebe vzdálená. V obou hnizdech letos sýc rousný hnizdíl. První lokalita je u Krudumské hájovny a druhá asi 300 m od hájovny Třídomské.

Pozoroval jsem hnizdění na první lokalitě, neboť hnizdní dutina byla dobře přístupná a bylo do ní shora vidět. Byla v olší, asi 70 cm hluboké. 13. května jsem v hnizdě objevil pět mláďat - jeden až pětidenních. To znamená, že samice snesla vejce mezi 18.-23. dubnem. Při dalším pozorování 16. května byl již dobře rozpoznatelný rozdíl ve stáří sourozenců. 26. května jsem mládata okroužkoval. Byla to vlastně první kontrola hnizda, kdy samice již u mladých nebyla. Jinak předtím opouštěla dutinu neochotně a bez bázně sedala na blízké okolní stromy. Při prolétávání byl pro ni typický let přímočarý. Tím se sýc rousný liší od sýce obecného (*Athene noctua*), který létá houpavě. Při další kontrole 6. června byla již dutina prázdná.

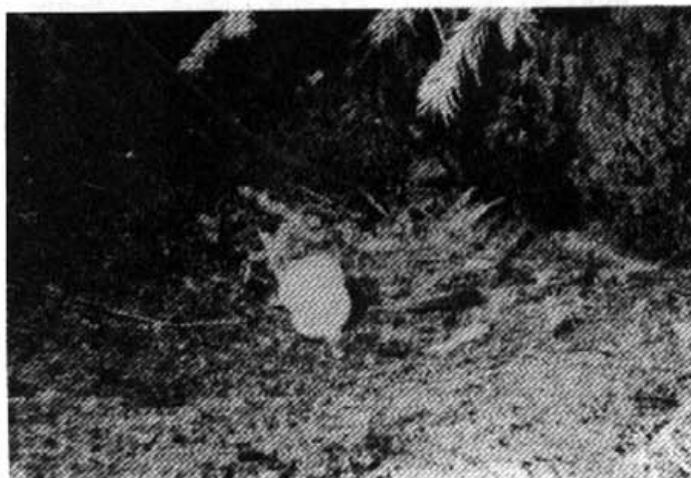
Další sovou, kterou jsem sledoval, byl výr velký (*Bubo bubo*). Dne 13. května jsem poprvé zaslechl jeho houkání na lokalitě Vildenava. 21. března byl již tok v plném proudu. Výři houkali ještě za světla od 17.45 hodin (zimního času). Ozývali se oba, přibližně 8x za minutu. 29. března jsem zde viděl výra, pravděpodobně samce, který houkal i za letu.

Dne 8. dubna jsem našel hnizdo se dvěma vejci. Hnizdo bylo umístěno pod smrkem na skalní plošince asi 100 m nad řekou. Mezi 23.-28. dubnem se vylíhla obě mládata. Při kontrolách 5. 10. a 15. května jsem vždy na hnizdě našel nějakou kořist. Byli to drozdí, kachny, potkaní, sluka, ježek apod. Od 22. května již mládata na hnizdě nic neměla. Při kontrole 5. června již lezla po okolí hnizda. Od stáří dvacetiletý dnú se samice u nich přes den nezdržovala.

Dvě mládata z popisované lokality výra velkého.

Sýc rousný z popisované lokality. Samice opouštěla dutinu neochotně a bez bázně sedala na blízké okolní stromy.

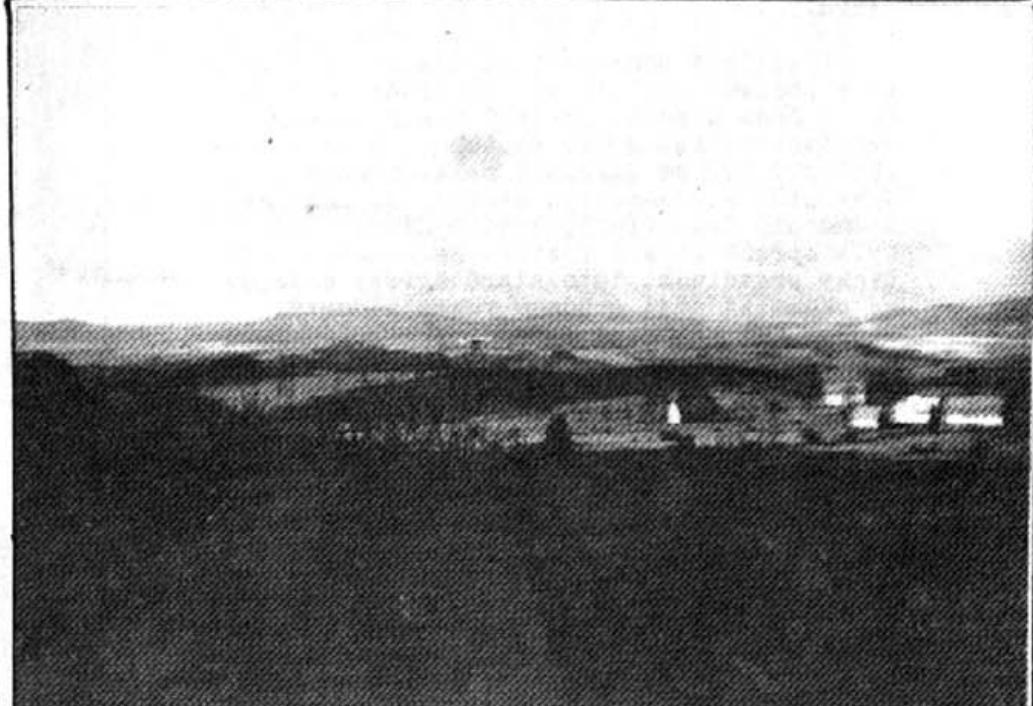
Hnizdo a dvě vejce výra velkého.

VŠECHNY SNÍMKY AUTOR PRÍSPĚVKU

KRUDUM

**Připsáno památce
Gaspara Bruschia
(1518-1557)**

VÝHLED OD HLÍNEK KE KRUDUMU (VLEVO OD STŘEDU). VLEVO NA OBZORU ŠPIČÁK U KRÁSNÁ, VPRAVO SVAHY KOZÍCH HRÉBETŮ.

Foto: MUDr. S. WIESER

Nejimpozantnější, nejmalebnější a povětmi nejopředenější horou severní části Slavkovského lesa je bezesporu Krudum (též Chrudim), vypínající se svými třemi zalesněnými vrcholky do výše 838 metrů nad mořem. Rozložitý komplex Krudumu lze nejlépe přehlédnout od severu, z oblasti Nadlesí a Třídomí. Jeho západní úpatí je obtékáno Lobeckým potokem, tvořícím půvabné údolí, jež je vyhledávaným rekreačním územím obyvatel Sokolovska. Na hranici věnce lesů, pokryvajících celý krudumský masiv, leží tři staré horské usedlosti - Milíře, Třídomí a Hrušková. K vrcholku hory vede prudkým stoupáním zeleně značená turistická cesta, centrální trasa Slavkovského lesa, spojující Loket a Mariánské Lázně.

Po roce 1930 byla na nejvyšším bodu Krudumu postavena kamenná vyhlídková věž nesoucí jméno Dr. Andrease Kempfa, význačného lékaře a spisovatele působícího větší část svého života ve Vídni, rodáka z obce Třídomí. V posledním třicetiletí vyhlídka postupně podléhala neúprosnému působení času a také rádění vandalských rukou. Dnes je bohužel zbořena, čímž jsou návštěvníci Krudumu citelně ochuzeni o velkolepé vyhlídkové panorama Slavkovského lesa, které věž skytala.

Krudum byl již od středověku středem živého zájmu horníků a hledačů drahých kamenů a kovů. Nejintenzivněji se jeho důlní explotaci věnovali italští prospektori, tzv. Benátčané. Jeden z nich, Josef Adagioni Pachamini, napsal ve své topografii českých nalezišť ze 16. století o Krudumu, že chová žílu stříbra a v močálech při jeho úpatí lze prý najít zrnka zlata. O staré důlní činnosti na Krudumu svědčí dodnes množství odkryvů a opuštěných štol ve skrytých lesních zákoutích.

Území severně pod Krudumem se až do dvacátých let našeho století jmenovalo "U Mikuláše". Lid Chebska, Loketska a Karlovarská říkával od dawna, že Mikuláš, jenž nosil dětem na-

dílku, sídlí na Krudumu, aniž mnohdy věděl, kde onen bájny Krudum vlastně je a aniž mohl udat, proč právě na Krudum je kladeno Mikulášovo sídlo. Vysvětlení původu pomístního názvu i staré lidové tradice je skryto v historii. Pod Krudumem stál již ve 13. stol. pozdněrománský kostel zasvěcený sv. Mikuláši. Jeho existenci dnes dokládají již jen sporé zříceniny, ležící západně od Třídomí při bývalé celní stanici u Hruškové. Kostel je poprvé zmínován roku 1253, kdy král Václav udělil křížovníkům s červenou hvězdou loketský farní kostel s filiálami sv. Jana, sv. Wolfganga a sv. Mikuláše. O zániku kostela sv. Mikuláše kolovala řada pověstí. Podle nejtradovanější verze stával za dávných časů na Krudumu hrad, obývaný mocným hrabětem. Jeho syn jednou v hádce zabil syna pána ze Sokolova. Aby odčinil své těžké provinění, vydal se, jak bývalo zvykem, na cestu pokání do Říma. Uplynul dlouhý čas. Na zpáteční cestě do vlasti osvobodil v lesích u Plané z rukou lupičů mladé děvče, jež bylo shodou okolností sestrou mladíka, jehož před lety zabil. Dobrým skutkem alespoň častečně vyvážil svůj někdejší zlý čin. Dívka záchranci sdělila smutnou zvěst, že jeho otec na Krudumu před časem zemřel a leží pohřben v kostele sv. Mikuláše. Žalem zkrušený syn, jatý po návratu na rodný hrad temným podezřením, dal otevřít otcovu hrobku a tam poznal, že hrabě nezemřel přirozenou smrtí - byl otráven. Pln pomstyčitivého hněvu sezval mladý krudumský pán jednoho večera hradní čeled k velké oslavě. Když byla zábava v nejlepším, uzamkl všechny východy hradu a zapálil jej. Stejně tak učinil i s kostelem sv. Mikuláše, místem posledního odpočinku svého otce. Poté mstitel navždy zmizel.

Hradní cháska, které se podařilo z hořícího hradu uniknout, se sdružila v loupežnickou tlupu, jež dlouho zneklidňovala okolí. Jedné bouřlivé noci byly trosky krudumského hradu pohlceny zemí i s ukrytými poklady. Od těch dob prý na Krudumu straší.

Poklady lze získat jedině v noci Velkého pátku.

Nesmírné bohatství je údajně také skryto v podzemí kostela sv. Mikuláše. Již nečetná řada hledačů pokladů zde zkoušela své štěstí, zatím bez úspěchu. Pouze v roce 1810 prý byl ve sklepení nalezen kulatý dubový stůl s mramorovou deskou, na němž se nacházely dva svícny, kříž a dýka. U zdi byla opřena lidská kostra. Nezkoumejme kriticky pravdivost této staré zprávy a dejme se okouzlit její svědnou romantičností. Stejně tak přijměme i další, k okoli Krudu- mu se vztahující legendy a historky.

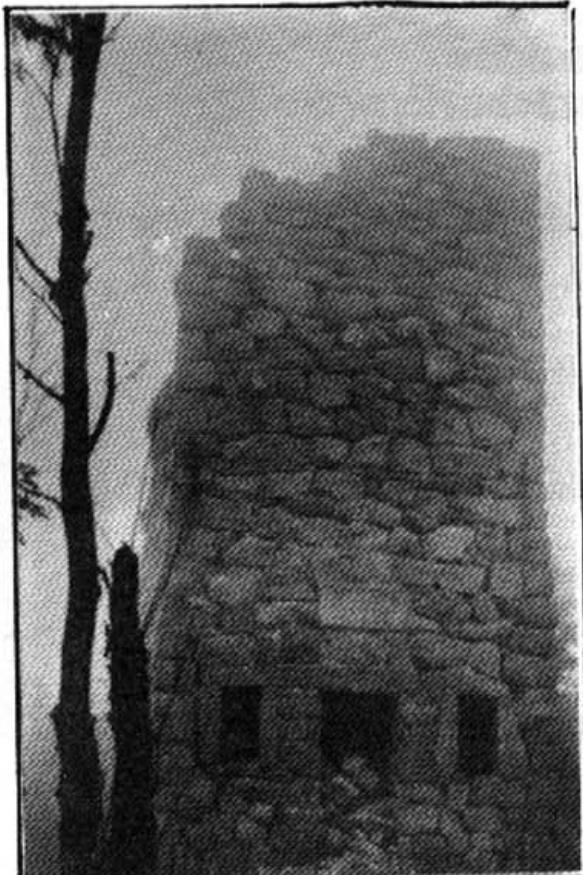
V chodbách hluboko pod kostelem má být dle pověsti ukryto množství lahodného vína, jež hlídá mnich s kapucí. V okolním lese prý byla dříve často vیدána bílá paní,несoucí svazek klíčů a prázdný hrnec s velkou, novotou svítící lžicí. K místu se váží desítky pověstí o lesních žinkách, trpaslících, očarovaných zvířatech a tajuplných Benátčanech. Vyprávělo se, že dva hledači pokladů, kteří z ruin kostela vytahovali právě nalezenou truhlu, byli zahnáni deštěm kamenů.

Sedlák, vracející se z trhu v Sokolově s hrncem sýrů, usedl poblíž kostela a chystal se snít zbyvající sýry - namísto nich nalezl v hrnci kousky zlata.

Pod Krudumem jědoucímu řezníkovi z Hruškové, nabídl kdysi neznámý muž za kus sýru 3 krejcaru. Řezník mu sýr prodal a když došel do hostince v Třídomí, našel v kapsce místo krejcarů ryzí zlato.

Za tichých nocí se prý od kostela nesou vzhůru ke Krudumu tóny líbezné hudby, jež svou melodií připomínají smuteční žalmy.

Ten, kdo jednou vystoupí na Krudum, nechá na sebe zapůsobit jeho genius loci a rád podlehne zádušnivému kouzlu této krásné hory - ten bude Krudumem po zbytek svého života nedolatelně přitahován a váben k dalším a dalším výstupům a toulkám v jeho stříbrnosvětly ubočích. A nebude nikdy zklamán, neboť pokaždé zde najde něco nového a nikdy předtím netušeného.

ROZHLEDNA NA KRUDUMU,
STAV V Z. 1968
(foto autor přizpůsobil)

naše vycházka: MINERÁLNÍ PRAMENY V JIŽNÍM OKOLÍ LÁZNÍ KYNŽVARTU

VI. Mašát, prom.soc.

V místě vzdáleném od Mariánských Lázní asi 5 km západoseverozápadně, severně od železniční tratě Mariánské Lázně - Cheb a jižně od Lázní Kynžvartu leží oblast, kde jsou evidovány v odborné literatuře čtyři vývěry minerálních pramenů. Jak se ale často stává, není vždy dánco co je psáno. Do dnešních dnů se zachoval pouze jeden vývěr z popsaných pramenů, a k němu vás chceme pozvat. Učel procházky tím nijak neutrpí a krása tohoto místa s výhledem na panorama Slavkovského lesa také ne.

Navic vám můžeme nabídnout dva nově objevené vývěry minerálního pramene, dosud odborně nevidovaného, nacházející se v oblasti naší cesty.

Nejprve ale ke zbylému mohykánovi. Najdeme jej poměrně snadno. Jakmile projdeme železničním podjezdem na silnici z Valů do Lázní Kynžvartu, uvidíme po levé straně za polem na obzoru osamělý vysoký smrk. Nedaleko tohoto smrku, asi 20 metrů směrem k železniční trati, se nachází minerální pramen, zachycený v dutém pařezu o průměru 57 cm. Pramen nemá velkou vydatnost, ani příliš velký obsah volného CO₂, ale chutná dobře. Pařez pomalu obrůstá mechem a je slabě zborcen jedním směrem. Nebude-li podniknuto něco pro jeho záchranu, potká ho zřejmě osud zmizelých tří vývěrů. V těsné blízkosti tohoto minerálního pramene roste zákonem chráněná masožravá rostlina tučnice obecná.

Nedaleko odtud, vzdušnou čarou, byl nedávno objeven dosud nepopsaný dvojitý vývěr minerálního pramene. Cesta k němu vede obočením na lesní cestu, napravo nedaleko levotočivé zatáčky ze silnice Valy - Lázně Kynžvart. Půjdeme po ní asi deset minut mladým březovým porostem. Dojdeme k mysliveckému posedu umístěnému na levé straně naší cesty, odtud je to již jenom kousek k vývěru. Cesta je tu lemována z jedné strany smrkovým lesem a z druhé strany se zvedá do stráně louka. Asi po 80 metrech se cesta lomí dc prava, ale je třeba jít mírně doleva čerstvým lesním průsekem, tak abychom mířili do údolí potoka, který protéká malým údolím vlevo. Vývěry pramene se nacházejí asi 250 centimetrů od hlavního koryta potoka. Pramen je zachycen do dvou čtvercových dřevěných jímek vzdálených od sebe asi 6 centimetrů. Jejich rozměry jsou 10 x 55 cm a 45 x 60 cm. Vývěry leží vlastně na naplaveném ostrůvku, který obtéká z jedné strany voda potoka a z druhé strany voda vyvěrající z pramene, leží asi jeden metr pod hladinou potoka.

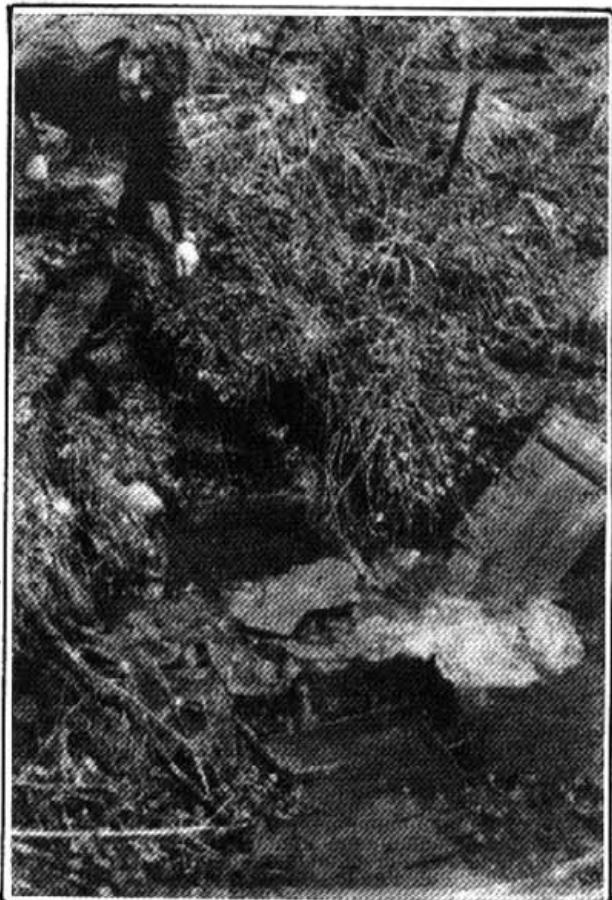
Prameny jsou silně zanedbané, jímky jsou zanesené a voda je promíšena s povrchovou vodou. Je možno je ochutnat, ale pouze, jsme-li vedeni silným badatelským zanícením.

Tento pramen znovu objevil pro širší veřejnost a pro ochranářskou evidenci člen aktivity Vladimír Šindelář. Jeho důkladné

znalost přírody a mnoho desítek kilometrů procházených křížem krážem zdejším krajem, spojených se schopností dívat se okolo sebe s otevřenýma očima, nám tak přinesla po dlouhé době úbytku evidovaných vývěrů minerálních pramenů, další přírůstek pro naše ochranářské mapování. (Před nedávnem to byl jeho objev mořet v údolí Buchtálu.) Takový objev "neznaného" vývěru minerálního pramene se může také podařit i někomu z vás, uvítáme proto jakoukoliv zprávu (stačí použít tiskopisu "Hlášení strážce").

Jako jeden z typů může být nám dosud neznámý vývěr minerálního pramene, který nazveme třeba X. Tento vývěr leží v této oblasti a jeho popis z roku 1958 je takovýto: leží při polní cestě odbočující od silnice z Valů do Kynžvartu. Vystupuje za železničním podjezdem směrem k severozápadu. Je zachycen zděnou šachticí obdélníkového tvaru rozměru 100x80 cm a o hloubce 2 metrů. Přejeme vám větší úspěch při pátrání, než jakého se dosud dostalo nám.

Objevování zaniklých nebo méně známých vývěrů minerálních pramenů je mnohdy stejně napínavé jako kterakoli detektivní historie a řadíme jej proto právem k zálibám, které náleží na stezku dobrodružství.

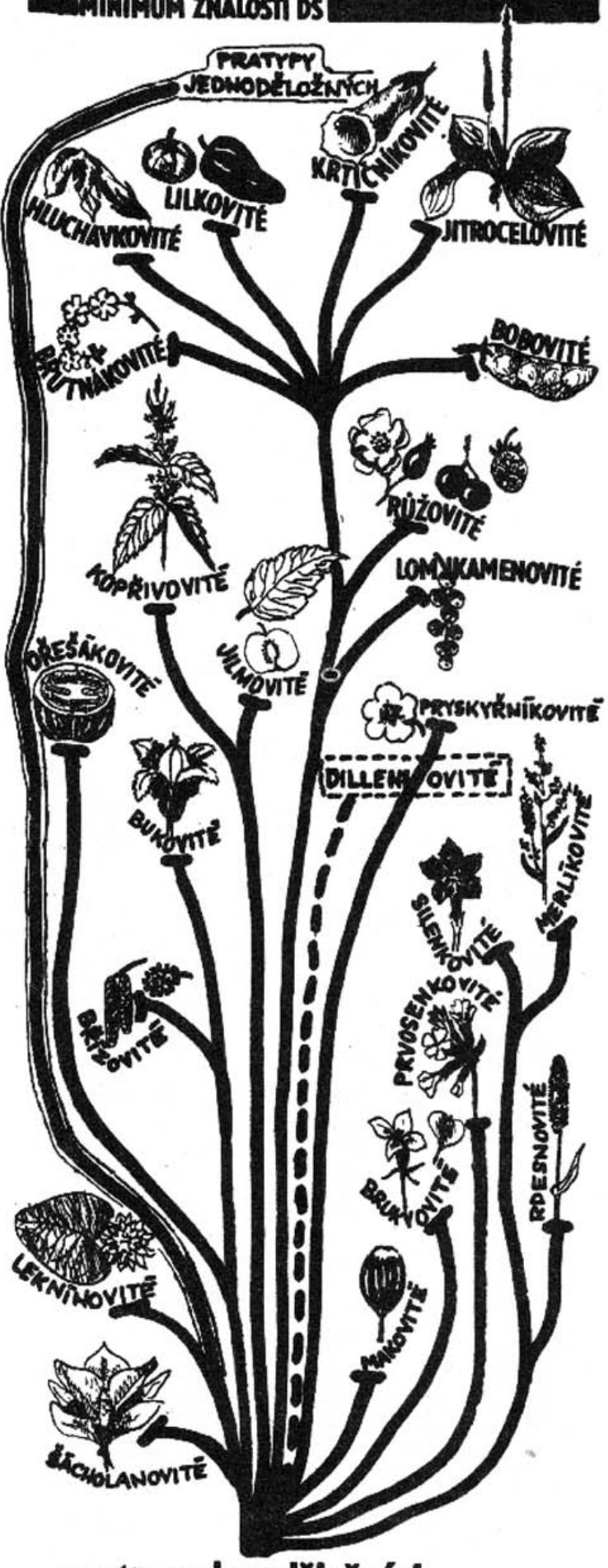
NOVĚ OBJEVENÉ MINERÁLNÍ PRAMENY

foto: Ing. SCHLOSAR

SYSTEMATICKÝ PŘEHLED ROSTLIN

MINIMUM ZNALOSTÍ DS

3

pratyty dvouděložných

ROSTLINY DVODĚLOŽNÉ (Dicotyledonae)

První čeleď dvouděložných, šácholanovité (Magnoliaceae), obsahuje převážně tropické dřeviny, u nás s oblibou pěstované. Patří mezi jedny z nejstarších dvouděložných rostlin. Jejich velké květy mají spirálovitou stavbu, jejich plody jsou měchýřky. Zástupci odvozené čeledi podrazovitých (Aristolochiaceae) mají květy trojčetné.

Lekníkovité (Nymphaeaceae) jsou vodní bylinky s tlustými oddenky a s listy vzpívajícími na hladině. Některé znaky, například tím, že klíčí jednou dělhou nebo časným zánikem primárního kořene, připomínají rostliny jednoděložné, s nimiž měly pravděpodobně společné předky.

Velmi rozsáhlou čeledí s mnoha zástupci u nás jsou rýzníkovité (Ranunculaceae). Jsou to bylinky, vzácněji dřeviny (jako některé pivoňky nebo plaménky); jejich květy jsou oboupohlavné, pravidelné nebo souměrné. Plody jsou buď měchýřky nebo nažky. Trojčetné květy a plod bobuli mají zástupci příbuzně čeledi dříštělovitých (Berberidaceae).

Do čeledi mákoviček (Papaveraceae) patří rostliny s pravidelnými květy, záhy opadavým kalichem a velkým počtem tyčinek. Jejich plody makovice jsou tobolky. Rostliny čeledi rýzotvůrčích (Ressellaceae) se vyznačují nedokonale srostlými semeníky. Je to primitivní znak, proto patří mezi vývojově staré čeledi.

Brukvovité (Brassicaceae) jsou bylinky s květy oboupohlavnými a pravidelnými. Mají čtyřčetnou korunu, čtyřmocné tyčinky a rozmanité plody: šešule, šešulky, struky, vzácně i nažky. Patří sem důležité kulturní plodiny, jako například zelí, kapusta, květák, kedluben, hořtice, ohnice, křen, ředkev a jiné.

Ořešákovité (Juglandaceae) jsou jednodomé dřeviny s lichozpeřenými listy. Samičí květy sedí zpravidla po dvou, samčí jsou uspořádány v jehnědách.

Do břízovitých (Betulaceae) zařazujeme jednodomé větrnosubné dřeviny, jejichž redukované květy jsou uspořádány v jehnědách nebo ve svazečcích. Patří k nim z našich dřevin bříza, líška a olše. Jiné větrnosubné dřeviny s jednopohlavnými květy, jako jsou dub nebo buk, radíme do čeledi bukovitých (Fagaceae). Jejich samičí květy užívají v nažky, které sedí v miskovité číšce. Platany z čeledi platanovitých (Platanaceae) a vilín z vilínovitých (Hamamelidaceae) se s oblibou pěstují v parcích.

Dřeviny se střídavými listy, nesouměrnou čepelí a oboupohlavnými květy tvoří čeleď jilmovitých (Ulmaceae). Jsou nápadné tím, že časně rozkvétají a jejich plody velmi brzy dozrávají. Jsou to nažky s okrouhlým blanitým lemem.

Kopřivovité (Urticaceae) jsou u nás obtížným plevelem a typickými rostlinami rumiště, pobřežních krovín a lužních lesů. Tyto rostliny jsou pokryty žahavými chlupy. Do čeledi konopovitých (Cannabaceae) patří naše hospodářsky důle-

žitě rostliny - konopí a chmel. Morušovníkovité (Moraceae) jsou u nás zastoupeny dvěma rody: morušovníkem a vzácně pěstovaným fíkovníkem.

Rosnatkovité (Droseraceae) jsou význačné masožravé rostliny. Známá je rosnatka okrouhlolistá, která se hojně vyskytuje i v oblasti Slavkovského lesa. Chybějící dusíkaté látky si opatruje z těl hmyzu, který lapá listy zvlášt k tomu uzpůsobenými.

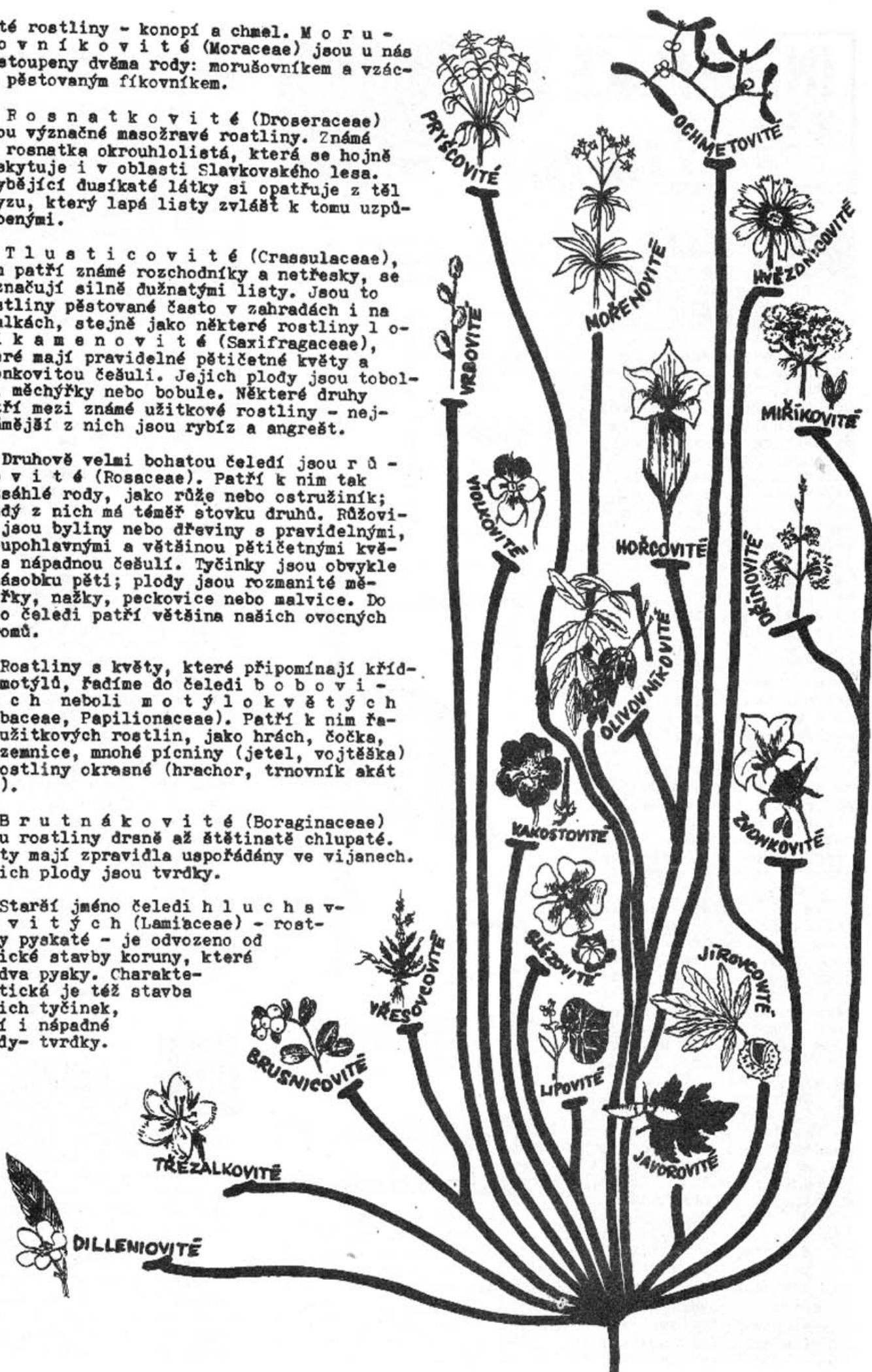
Tlusticovité (Crassulaceae), kam patří známé rozchodníky a netřesky, se vyznačují silně dužnatými listy. Jsou to rostliny pěstované často v zahradách i na skalkách, stejně jako některé rostliny lomíkamennovité (Saxifragaceae), které mají pravidelné pětičetné květy a zvonkovitou češuli. Jejich plody jsou tobolky, měchýřky nebo bobule. Některé druhy patří mezi známé užitkové rostliny - nejznámější z nich jsou rybíz a angrešt.

Druhově velmi bohatou čeledí jsou růžovité (Rosaceae). Patří k nim tak rozsáhlé rody, jako růže nebo ostružiník; každý z nich má téměř stovku druhů. Růžovité jsou bylinky nebo dřeviny s pravidelnými, oboupohlavnými a většinou pětičetnými květy a nápadnou češuli. Tyčinky jsou obvykle v násobku pěti; plody jsou rozmanité měchýřky, nažky, peckovice nebo malvice. Do této čeledi patří většina našich ovocných stromů.

Rostliny s květy, které připomínají křídla motýlu, řadíme do čeledi bobovitých neboli motýlokových (Fabaceae, Papilionaceae). Patří k nim řada užitkových rostlin, jako hrášek, čočka, podzemnice, mnohé pícniny (jetel, vojtěška) i rostliny okrasné (hrachor, trnovník akát aj.).

Bruťákovité (Boraginaceae) jsou rostliny drsně až štětinatě chlupaté. Květy mají zpravidla uspořádány ve vijanech. Jejich plody jsou tvrdky.

Staré jméno čeledi hlučavkovitých (Lamiaceae) - rostliny pyskaté - je odvozeno od typické stavby koruny, která má dva pysky. Charakteristická je též stavba jejich tyčinek, mají i nápadné plody - tvrdky.

INFORMACE

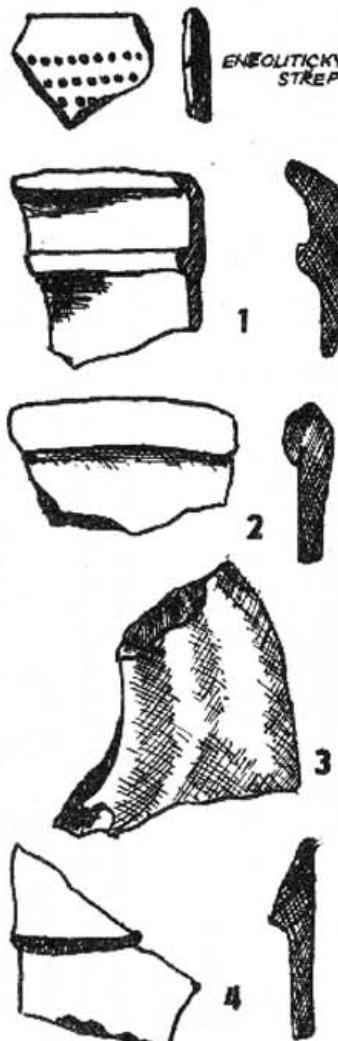
ZPRÁVY SPRAVY NÁZORY

NÁLEZ ENEOLITICKÉHO STŘEPU U KYNŽVARTU

Severovýchodně od tzv. Zaječího dvora, za železniční trati Cheb-Mar. Lázně, je pole, které se mírně svažuje k jihu a na této straně je zakončeno vysokým valenem. Při povrchovém sběru střepů v této jižní části pole jsem nalezl mnoho keramických střepů středověkých a novověkých. Část jsem odvezl, očistil a při třídění se na jednom střípku ukázala kresba vrypem. Jedná se o hladký okraj nádoby, která byla zdobena pět milimetrů pod okrajem řadou drobných vprichů, po celém obvodu nádoby. Vnitřní strana střepu je černá a venkovní, zdobená, je hnědožlutá. Jelikož se jedná o keramiku, se kterou se setkáváme v eneolitu (pozdní doba kamenná), tj. asi 1800 až 2500 l.př.n.l., bude nutné provést důkladnější průzkum této oblasti. Případné další nálezy by potvrdily domněnkou, že zde bylo pravěké sídliště, nebo alespoň osídlení přechodné.

Velké množství keramiky středověké by nasvědčovalo i na postupné další osídlování této oblasti. Nalezl jsem několik okrajů z nedob. úlomek dna, část ucha většího hrnce, dřevěné uhlí apod. Osídlení též nasvědčuje to, že se na poli vyskytuje místa, kde je nápadně více kamene pohromadě. Ze by zde stávala ona ves, kterou F.R. o u b í k lokalizuje kamsi na Kynžvartské panství? Jmenovala se T o l l i n g e n a poprvé byla připomínána r. 1392. Druhá a poslední zmínka byla z r. 1430. Nasvědčuje tomu už sám fakt, že zde bylo příhodné místo pro výstavbu na jen polohou, ale i tím, že zde probíhala kdysi velice důležitá spojovací cesta do Chebu, i samotný typ rozcestí a umístění Zaječího dvoru. Vše tedy nasvědčuje

tomu, že zde nějaká vesnice skutečně stávala.
(Zdeněk Buchtele)

OBR. 1,2,4 UKAZUJÍ NÁLEZY STŘEDOVĚKÝCH ZLOMEK OKRAJŮ NÁDOB S VYZNAČENÍM TVAROVÁNÍ NA ŘEZU STŘEPU.

OBR. 3 - ZLOMEK UCHA OD VĚTŠÍHO HRNCE.

SLOVANSKÉ LÍPY CHLOUBY NAŠICH OBCÍ

V Arnice č. 2 jsme vzpomínali na zaniklou slovanskou lípu v Zádubu, jejíž mohutné rozměry (obvod 14,80 cm) vyvolaly obdiv prvých hostů Mariánských Lázní. Tento strom - obr. zanikl po roce 1838, kdy již byl téměř zcela rozpadlý - na pařezu si

prý Zádubští udělali tančíru.

Také v bývalé obci Vyškovice nalézá se kromě starého pomníku, vzpomínajícího na Goethův průjezd Vyškovicemi, slovanská lípa v blízkosti svatováclavské kaple. Obě je již značně sešlé, přesto je patrno, že tato lípa byla dominantou obce. Nelze ji sice srovnávat co do stáří se zádubskou lípou (té bylo 800-1000 let), ale stáří se odhaduje na 300 let.

V Odolenovicích poblíž Otročína stojí slovanská lípa naproti božích muk na návsi u silnice. Je na ní napojena zed. Tento exemplář má v obvodu 470 cm! Dobu jejího vysazení lze klást do období před třicetiletou válkou. Dnes by potřebovala nutně větší opravu, nemá-li brzy zhynout.

V Dražově před nově renovovaným kostelíkem je lípa, jejíž obvod je 330 cm. Její stáří můžeme tu dobře určit podle roku výstavby kostela - 1766. Tehdy byla asi vysazena a dnes přerostla stavbu. Avšak i stáří přes 200 let stojí za to, aby jí byla věnována mimořádná ochrana.

Obec Přílezy má v koutě svého hřbitovku skupinu tří lip, jejichž obvody jsou 350 cm, 240 cm a 240 cm. Vedle dominanty kostelíka téměř unikají pozornosti.

Všechny tyto a další obdivuhodné exempláře lip potřebují ochranu a záchrannu jak pro své stáří, tak většinou i pro slovanskou minulost zdejších obyvatel.

(Vladimír Šindelář)

U příležitosti 20.výročí vydání zákona o muzeích a galeriích otevřelo KARLOVARSKÉ MUZEUM výstavu RESTAURATORSKÉ PRÁCE. Výstava byla zahájena 31.května 1979 ve výstavní síni městského muzea v Jáchymově za účasti pracovníků OK ONV K.Vary, pracovníků karlovarského a chebského muzea a dalších zájemců. Návštěvník může zde shlédnout vystavené ukázky restaurovaných skulptur, cínarských prací, knih a dalších

uměleckých předmětů ze sbírek karlovarského muzea.
Výstava potrvá do 30. září
1979. (VLK)

POUŽITÍ FEROMONŮ ke kontrole výskytu BEKYNE MNIŠKY

Československo má prioritu v použití feromonů v lesnictví. V roce 1932 jich poprvé použil Dyk při kontrole mnišky. Umístil do klíček neoplozené samičky mnišky, využívající atraktivní látku - feromon. Na ně naletovali samečkové, kteří byli loveni na mucholapky nebo pásy olepeného pápíru. Nedostatkem metody bylo, že samičky musely být k pokusům nejprve vychovány a postupně vyměnovány, protože po 3 - 4 dnech přestávaly být pro samce atraktivní.

Rozvoj této metody nastal po roce 1970, kdy se podařilo identifikovat feromon cis-7,8 epoxy - 2 - methyloctadecan a synteticky jej vyrobit. Feromon láká bekyni velkohlavou a bekyni mnišku.

Od roku 1975 jsou v ČSR prováděny s tímto feromonem rozsáhlé pokusy. Byly zaměřeny na oblast podél rakouských hranic, kde v posledních letech došlo na několika místech na rakouské straně k přemnožení mnišky. Sledování mnišky tu probíhá na více než 220 lokalitách.

Lákání samců na feromonové lapáky - desky 50x50 cm olepené z obou stran a upravené s feromonem - umožnilo tu zjistit místa, kde se mniška vyskytuje ve zvýšené míře a naopak, kde její výskyt je slabý. Umožnilo zjistit rozdíly ve výskytu mnišek v závislosti na nadmořské výšce, na skupinách lesních typů, dále průběh doby letu apod. Vypouštěním značkových jedinců a jejich lovení na pastě bylo umožněno sledovat i migraci samců v lesních porostech. Samci během jednoho večera uletí přes 180 m a za 7-10 dnů i přes 3600 m. Soudilo se, že samci žijí v přirodě jen krátce, 3-5 dnů, ale značkování jedinci byli loveni po dobu téměř jednoho měsíce.

V roce 1977 se poprvé v ČSSR podařilo v malém teréně pokuse desorientovat samce postříkem porostu feromonem v dávce 4 g/ha. Po dobu 3,5 týdne samci na feromonové pasti v ošetřeném porostu neletaovali. To dává naději na využití tohoto způsobu k boji s mniškou v budoucnu porušením komunikace mezi samci a samičemi. Samice by zůstaly neoplozené, kladly neoplozená vajíčka a tím by se snižovala populacní hustota tohoto škodlivého činitele.

V roce 1978 byla metoda feromonových pastí zavedena do lesnické praxe na celém území ČSR. Byla použita na více než 350 lokalitách. Vyšší stavy bekyně mnišky byly zjištěny v oblasti Klatovského, a pak v oblasti Prahy podél Berounky (Rřeřeheny) a Sázavy. Naopak v horských oblastech v nadmořských výškách nad 700 m výskyt mnišky vůbec zaznamenaný nebyl nebo byl zcela nepatrný. Týká se to i oblasti Slavkovského lesa, severozápadní části Českého lesa a oblasti Krušných hor severně od Slavkovského lesa.

(Dr. Václav Skuhrový, CSc
Entomologický ústav ČSAV,
Praha)

Dne 18. ledna 1938, před 40 lety zemřel průkopník rozšiřování elektrické energie v našem kraji - František Hanika. Narodil se 1868 v Dolno-kramolinském mlýně. Pokusy s elektřinou prováděl již v r. 1888 v otcově mlýně a od r. 1898 začal s elektřifikací v kraji.

V roce 1902 koupil bývalý panský mlýn v Plané, přebudoval ho na parní a pak na elektrárnu a v r. 1904 zavědl do Plané elektřinu. Dále se zasloužil o elektřifikaci obcí - Úšovice, Velká Hleďsebe, Klimentov, Drmoul, Hamrníky, Chodová Planá, Michalovy Hory aj.

Mlýn v Buchtále s Hanikovým památníkem opodál býval jednou z prvních elektráreníček v kraji.

(Ing. Švandrlík)

K právním otázkám péče o životní prostředí vyšel ve sborníku STÁT A PRÁVO sv. 19 soubor statí zabývajících se problematikou právních vztahů a otázek péče o životní prostředí v socialistických státech.

"Péče o životní prostředí se stává v současném období rozvoje socialistických států jedním z nejzávažnějších úkolů celospolečenského významu, na jehož řešení závisí jak další rozvoj národního hospodářství, tak i zvyšování životní úrovně a blaho bytu obyvatelstva. Problematika životního prostředí člověka - se v socialistické společnosti dotýká bezprostředně i zprostředkování činnosti všech státních orgánů a hospodářských organizací. Současně ovlivňuje pozitivně i negativně život každého občana. Úroveň péče o životní prostředí a její výsledky podmiňují životní úroveň a spokojenosť občanů. Zároveň však úroveň péče o životní prostředí významně ovlivňuje i výsledky hospodářsko-organizační funkce socialistického státu, výsledky kulturně výchovné funkce, sociální péče státu ap. Péče o životní prostředí má celospoločenský význam". (2d. Madar)

Soubor statí je uveden

Hanikův mlýn v Buchtále. Dnes zřícený. Fotografie z r. 1952 zapůjčena od Jiřího Švandrlíka, který je též autorem snímku.

příspěvkem Zd. Madara Základní problémy právní úpravy péče o životní prostředí v socialistických státech.

Sborník obsahuje příspěvky: M. Megenbart-E. Kružíková - E. Adamová: Péče o životní prostředí v územně plánovačí a stavebně správní činnosti. G. Přenosil: Péče o životní prostředí a trestní právo. L. Bianchi: Administrativnoprávna ochrana životného prostredia na území Československa za kapitalismu. G. Mencer: Ochrana životného prostredia ve svetle heleinské konference a návrhu na odzbrojení. Vl. Kopal: Vývoj mezinárodněprávní úpravy ochrany mořského prostředí proti znečištění.

Sborník vydala ACADEMIA nakl. ČSAV, Praha 1979.
(VLK)

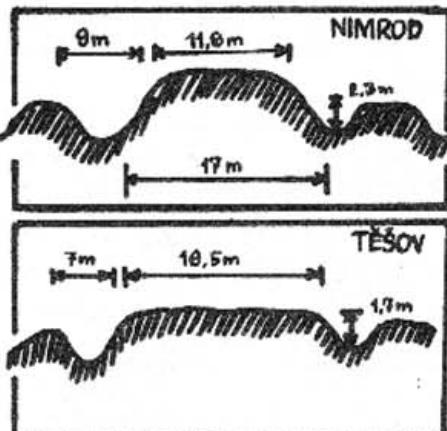
TĚŠOVSKÝ KRHOVÝ VAL OBJEVEN!

Stejně zemní dílo jako Nimrodský ringval, nalézá se u Těšova asi 500 m východně od Těšovské myslivny, na pravé straně nad cestou, která vede přes les do bývalé obce Smrkovec. Jde o mimořádně zachovalý ringval s ostrůvkem, kolem kterého běží v kruhu příkop a vnější val. Průměr ostrůvku je 16,5 m (měřeno Z-V i J-S), šířka příkopu 7 m, hloubka 1,7 m a to počítajme, že hrany zemního díla zabrousilo tisíciletí. Zpráva o těšovském ringvalu již před 70 lety podával těšovský učitel Heinz. (Podle pověsti tudíž vědla stará stezka a místo bylo jakýmsi hostincem.) Od té doby, jak ukazuje torén, byly provedeny tři velké sondy na místě, a to na severo-a jihovýchodě do ostrůvku a na západě do vnějšího valu směrem z příkopu. Tak se nová doba na třech místech zakousla do záhadného díla dávných obyvatel Slavkovského lesa.

Celé okolí je protkáno podivuhodnými díly, byť novějšího data: dvě téměř pětimetrové - dnes již protržené - hráze na potoce, tekoucím dole pod ringvalom; hluboký 3 m zaniklý úvoz vlevo cesty do Smrkovce, a na jih odtud nad potokem

dvě terasy 7x110 m, nad sebou 1,5 m, rovné jako stůl; všechny tyto objevy ve vysokém lese. Několik svahových potůčků na Těšovském kopci potvrzuje, že naplnit příkop ringvalu vodou nebylo nic nedosažitelného. Podivuhodnost tohoto díla tkví v tom, že leží na svahu kopce a přitom je vybudováno zcela vodorovně.

Porovnání s Nimrodským ringvalem ukazují údaje:

Další ringvaly se mají nacházet na Chebsku. Obracíme se na strážce, aby si pozorně všimali v terénu podobných útvarů a použili tiskopis Hlášení strážce i pro tyto zprávy.

-rš-

Zájemce o dějiny umění upozorňujeme na druhé vydání příručky Jakuba Pavla

"DĚJINY UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU" informující ve střínném přehledu o staviteleství, sochařství a malířství od nejstarších dob do současnosti v našich zemích. Vydalo nakladatelství Práce v Praze 1978. Vyšel také druhý díl UMĚleckých památek ČECH (K-O), vydavatelství Academia, nakl. ČSAV, Praha 1979.

(VLK)

1800 Selští vzbouřenci NA REGENTU 1811

Staré kroniky nám často popisují různá souzení poddaných v minulosti. Robotu, placení desátků farářovi, různých dávek feudálnímu pánovi, epidemie, mor, války a v neposlední řadě

nepříznivé počasí.

Rok 1799 byl co do počasí mimořádný. Obilí sice na pálích vyrostlo, přestože bylo mokro a chladno, ale protože bylo stále mokro, nebylo než jej mokré odvázat do stodol. Tak se vozilo celý listopad 1799, který byl chladný, ale slunečný. Po mokrém roce 1799 následoval neobvykle suchý rok 1800.

Spáleny byly louky a časté byly požáry v lesích. V tom roce nezapřelo od 22. června do 20. srpna. Potoky byly téměř bez vody a zůstaly stát mlýny na obilí. Tak nebylo možné získat mouku, lidé nemohli přepravit chléb a vařené obilí bylo jejich hlavní potravou. Když vypukly nemoci ve velkém, srotili se lidé na Stříbraku a v noci na 5. srpen 1800 vytáhli proti proudu Mže a Kosího potoka, přibírali sebou další rozhořčené poddané a když došli k Regentu, otevřeli stavidlo. Brzy se to dověděl převor v Teplé a nařídil stavidlo okamžitě uzavřít. Na to se shromázdilo znovu přes tisíc lidí, kteří ozbrojeni cepy, kosami, vidlemi, ale někteří i špičáky, šavlemi a flintami, přitáhli 9. srpna 1800 od Michalových Hor na Regent. Kramolinský rychtář sice zabránil násilnostem, ale musel se zaručit, že stavidlo zůstane otevřeno. Tak se od té chvíle rybník vypouštěl.

Po jedenácti letech, v roce 1811, nastal nedostatek vody na dolních tocích a stejně jako kdysi, v živé ještě paměti, přitáhly zásypy aby vypustily Regent a mlýny mohly znovu mlít. Tentokrát vrchnost tvrdě zakročila proti vzbouřencům. Mnoho set jich stálo před vyšetřovací komisi, museli složit potupnou přísahu věrnosti, byly výslechy a ti, co byli usvědčeni z pobuřování, šli do vězení.

-rš-

Oprava tiskového šotka z Arniky č. 11:

V příspěvku o Regentu na str. 16 má být místo "Pozn. k textu překladu" správně: "Pozn. k textu přepisu".

Podivuhodná rostlina, jejíž ohnískem šíření je Slavkovský les. Rostlina z čeledě mrkvovitých, o které botanické klíče piší, že dorůstá do tří metrů. V naší chráněné krajinné oblasti však vytváří až pět metrů vysoké souvislé porasty. Rostlina, jejíž domovina je Přední Asie a kterou v naší vlasti vysadil poprvé zahradník kanclér Metternicha v zámeckém parku v Kynžvartu. Plevel, kterého se jen s velkými obtížemi zbavujeme a který je nebezpečný i člověku. Stykem s rostlinou se vytváří na počkoze člověka nebezpečné akce. Tzí prvek naší krajiny, který dokumentuje nebezpečí, které hrozí člověku, když ztratí kontrolu nad přírodou.

Vědecké jméno této zajímavé rostliny je *bolleum* v ní k v e l k o l e p ý (*Heracleum speciosum* Weinm. Syn: *H. giganteum* Horn.) a je v systematické botanice zařazena do čeledě mrkvovitých (*Daucaceae*), rodu *Bolševník* (*Heracleum L.*).

Na snímku pět metrů vysoký porost v Dasnicích.

? Kdy vznikly **KLADSKÝ a MÝTSKÝ RYBNÍK?**

Kladský rybník byl zřízen r. 1501 tehdejším pánum v kraji Janem Pluhem. Nechal jej zřídit jako rezervoár pro starý vodní kanál, který tu existoval již v 15. století a byl přímým předchůdcem dnešní Dlouhé stoky. Rybníku se říkalo Kynžvartský nebo Pluhovský, nejbližší název dnešního typu (Kladský, Klader) ležel tehdy ještě daleko odtud až na Polomu, (říkalo se mu Klatzberg a zde byl i Kladberunen - Kladský pramen). Teprve mnohem později se název přestěhoval do těchto končin.

V r. 1563 byla hráz Pluhovského rybníka zvýšena; tehdy již sloužil nové Dlouhé stoce z r. 1536. Při měření r. 1617 měla hráz délku 473 m a šířku 25 m !!!

K tomu, aby bylo možno po Dlouhé stoce plavit dřevem, bylo nutno vodní dílo

posílit. Proto vznikl v roce 1554 Nový rybník (dnešní Mýtský) a aby bylo možno oba rybníky dobře rozlišovat, říkalo se Starý (nebo Velký) Kynžvartský rybník a Nový (nebo Malý) Bečovský rybník. To byly - dnešní Kladský (měl prý tehdy 9 mil. sáhů) a Mýtský (měl 1,8 mil. sáhů).

Kladský rybník má tedy letos 478 let, Mýtskému je "jen" 425 let. -rš-

(Podle J. Majer, Těžba cínu ve Slavkovském lese v 16. st., Praha 1970.)

NÁVŠTĚVNÍKEM ROKU 1977 v Mariánských Lázních byl sovětský spisovatel Boris Polevoj, ROKU 1978 - bezesporu Vladimír Remek, první československý kosmonaut - aniž bychom chtěli ukřividit všem dalším vzácným návštěvám.

"500 LET REGENTU"- vlastivědný kroužek KaSS Mar. Lázně vydal monografické číslo Hameli-

ky k 500. výročí vzniku rybníka Regentu. Není tu popsána pouze historická situace založení Regentu, ale i poměry ekologické a přírodní z širšího okolí. -ha-

ZPRÁVA PRO STRÁŽCE A ČEKATELE DSI

Historická knihovna TEPLÁ - KLÁŠTER je opět od května denně od 8.00 - 16.00 hodin (kromě pondělí) otevřena.

Bývalý tepelský klášter patří mezi nejstarší kulturně historické památky západních Čech. Při výkonu strážní služby můžete návštěvníkům chráněné krajinné oblasti doporučit shlédnutí známé knihovny (90 000 svazků), výstavy obrazů a soch z bývalých muzejních sbírek kláštera, vzácnou architektonickou památku - románsko-gotický kostel s cennou barokní výzdobou interiéru.

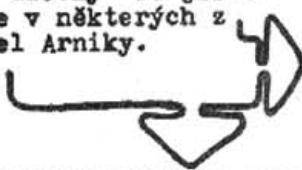

V prosinci uplynulého roku oslavil 55. narozeniny okresní konzervátor státní ochrany přírody okresu Tachov a

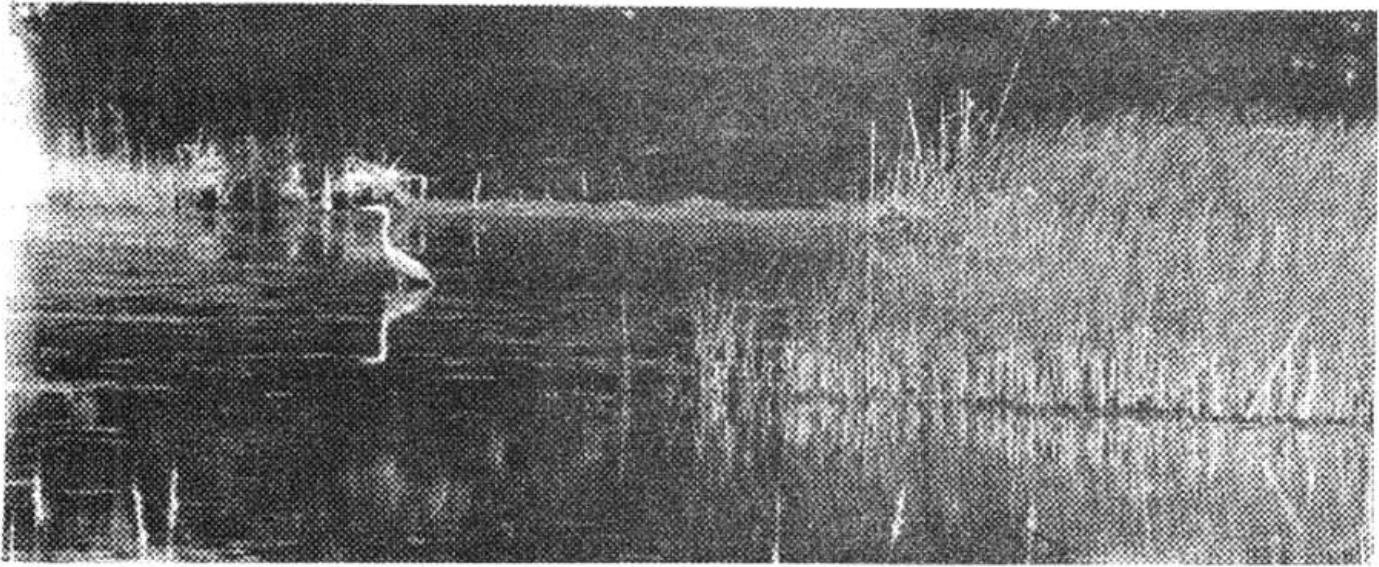
člen poradního sboru chráněné krajinné oblasti Slezskovský les s. Ing. Jiří Andrš. Správa CHKO a celý aktiv DS a čekatelů přeje touto cestou jubilantu hodně zdraví a spokojenosti, osobních i pracovních úspěchů, slunečných dnů, mnoha neopakovatelných setkání uprostřed lesů a rozkvetlých luk a v neposlední řadě i vzácné přírůstky do filatelistické sbírky.

Ve dnech 29.5.-1.6. 1979 proběhlo v Jizerských horách již III. celostátní setkání terénních pracovníků státní ochrany přírody. Jednání přineslo několik podnětných námětů, týkajících se dané problematiky. Doufáme, že budou brzy realizovány a přinesou zkvalitnění činnosti všech správ CHKO a národních parků. Organizací této celostátní akce byla pověřena správa CHKO Jizerské hory, které patří dík za perfektně provedenou hostitelskou službu. Za naší oblast přispěli svými skúsenostmi zdárnému jednání se. František Beroch a Václav Procházka.

V druhém květnovém týdnu byli na ptačím fotosafari v oblasti lužních lesů Dyje s. Svatošluk Šedivý a Jan Harvánek. Zátopová oblast u Strachotínských bažin byla ještě v solidním vodním příkrovu, což dokazují přiložené snímky. Přes vodní nesnáze a tropická vedra bylo fotosafari úspěšné. S "úlovky" se jistě brzy setkáme v některých z dalších čísel Arniky.

snímky: HARVÁNEK

RŠVANDRLÍK: NÁZVY VRCHŮ V OKOLÍ MARIÁNSKÝCH LÁZNÍ

Vyzbrojit strážce a spolupracovníky CHKO Slavkovský les informací o názvech potoků a vod v okolí Mariánských Lázní bylo cílem příspěvku v Arnice č. 5 z května 1977. K orientaci v terénu a pro předávání zpráv z terénu je znalost topografického názvosloví nezbytná a čím menší je lokalita, kde se strážce pohybuje, tím podrobněji tu potřebuje znát názvy terénních útvarů.

Dnes se budeme zabývat tzv. oronymy na Mariánskolázeňsku. Oronymum je název hory, pohoří, vrchu, kopce. Každý zná dva nejvyšší vrcholky Slavkovského lesa - Lesný a Lysinu; známe Podhoru, Hameliku a snad ještě pár názvů. Ale v terénu jsou desítky dalších vrchů, které mají názvy buď topograficky jednoznačné nebo rozličné, a ty nutno sjednotit.

Začneme terénními celky. V lázeňském údolí Mariánských Lázní se stýkají dvě pohoří: Slavkovský les a Tepelská vrchovina. Hranice mezi nimi běží údolím po hlavní třídě a dále údolím, zvaném Lesní rokle, kudy stoupá karlovarská silnice ke Golfu. Odtud běží hranice dále k Mnichovu. Takto chápalo oddělení obou pohoří, shodně s geologickým, i prof. Gotthard (1958).

Slavkovský les, býv. Císařský les, dal jméno naší chráněné krajinné oblasti, jejíž hranice se topograficky neshoduje zcela s tímto pohořím, ale podle potřeby překrývá i přilehlou část Tepelské vrchoviny a jiné útvary. Nejvyšší bod je Lesný.

Tepelská vrchovina navazuje na předchozí pohoří a běží odtud směrem východním a jihozápadním. Nejvyšším vrchem je Podhora.

Plánská plošina se tu dotýká obou pohoří. Je to rovina, nadmořské výšky cca 450-550 m, která sem vpadá od Plané jako výběžek tzv. Tachovské brázdy. Je charakteristická borovými lesy, četnými rybníky a výrazně se odděluje od svahů Tepelské vrchoviny i Slavkovského lesa. Plánská plošina vyplňuje údolí mezi pohořím Český les a oběma uvedenými.

K jednotlivým vrchům

Lesný (983 m), nejvyšší vrch Slavkovského lesa, 2850 m SSZ od kynžvartského kostela; má triangulační rozhlednu 20 m vysokou a tedy překračující nadmořskou výšku 1000 m.

Lysina (982 m), podle nových měření jen o 1 m nižší než Lesný, leží 1200 m JZZ rozcestí v Kladské, s rezervací stejného názvu (SPR Kladské rašeliniště - část Lysina). Původní starý název by zněl správně "Kladský vrch" a byl by i příhodnější. Název "Lysina" vznikl mylným překladem německého "Glatzberg", původně Kladerberg.

Dyleň (940 m), význačný bod na obzoru v pohoří Českého lesa, 3800 m JZZ kostela ve Vysoké; opředená mnoha pověstmi o propadlém městě. Nejasný výklad slova vede k úvahám o jeho prastarém původu, snad dokonce keltském.

Podhora (846 m), nejvyšší vrch Tepelské vrchoviny, 2350 m SV od křižovatky silnic Karlovy Vary - Teplá, čedičový suk, má Malý a Velký vrchol, kdysi v sedle mezi nimi stála Hannakamova kavárna, ale obyvatelé nacisty v r. 1945 vyvrázděni. Pro svůj široký výhled do nitra Čech považována dlouho mylně za nejvyšší horu Čech. Výš vrch je připraven k vyhlášení jako státní přírodní rezervace. Název odvozen od prastarého neznámého sídla "Pod horou".

Při práci s oronymy jsme si rozdělili vrchy:

1) na typické vrcholy (kopce, hory) s převýšením alespoň 10 m a více nad okolím

2) na svahové vrcholy, které leží na svahu vyššího celku a převyšují okolí o méně než 10 m

3) na neprávě vrcholy, které nemají na plánech žádná převýšení a jsou obvykle jen plošinou na svahu.

Suchý vrch neboli Darn (650 m),

vrch na západě lázeňského údolí, 200 m Z od kliniky VÚB v Ruské ulici, klimaticky velmi významný, protože zabraňuje převládajícím západním větrům vnikání do lázeňské kotliny. Je to s vahový vrch s převýšením 5 m (výběžek ze směru od Stohu).

K a r o l a (cca 680 m), 400 m S od hřbitova, jde o něpravý vrch, ve skutečnosti jen protáhlý svah pod Myslivnou. Na plošince tu stávala vyhlídka Karola, nazvaná podle bavorské královny Karoly.

S r n č í h ř b e t (697 m), 660 m SZZ od Myslivny v Mariánských Lázních, typický vrch s převýšením 17 m, pod nímž pramení Srnčí pramen. Název již z r. 1683 na staré mapě.

N a h ř e b e n i (757 m), 900 m JZZ od kavárny Lunapark, svahový vrch s převýšením do 10 m, správně jde o název celého protáhlého horákého hřbetu; na mapě z r. 1683 uveden jako Schneidrang.

S t o h (780 m.), též Šober, 2300 m SZZ od Myslivny v Mariánských Lázních, svahový vrch s převýšením jen 5 m. Hájenka, která tu stávala, po válce vyhořela a zbyly tu jen zarostlé základy a sklep.

Š p i č á k (749 m), vrch nad ředitelstvím lázní nad Křížovým pramenem, typický vrch s převýšením 29 m, dnes též "U retranslačky", kdysi to byla "Výšina Bedřicha Viléma", též "Jezevčí vrch", v r. 1962 "Žižkův vrch"; pro množství používaných názvů by se mělo názvosloví sjednotit na "Špičáku", který je překladem starého původního názvu a charakterizuje výraznost vrcholu (Steinhan).

M l ý n s k ý v r c h (704 m), 150 m SSV od domu Kreml, jen svahový vrch, převyšující méně než 5 m táhnoucí se hřbet směrem ke golfovému hřišti. Na vrcholu postaven po r. 1859 pavilonek, zvaný Mecšeryho stánek. Název Mlýnský pochází z doby počátků lázní, kdy tu měl Izák Kohnhäuser u Křížového pra-

mene mlýn. Pod ním protéká Mlýnský potok. Vrch se pěkně objeví z pohledu od Rudé Hvězdy.

P o l o m (805 m) je sice typický vrch, ale má tvar rozlehlejší plošiny. Převyšuje okolí o 30 m. Zde je původ názvu "Kladská" (Die Glatze), který kdysi patřil tomuto místu, ale přestěhoval se dál. Dnes je tu domov důchodců, před válkou Café Alm.

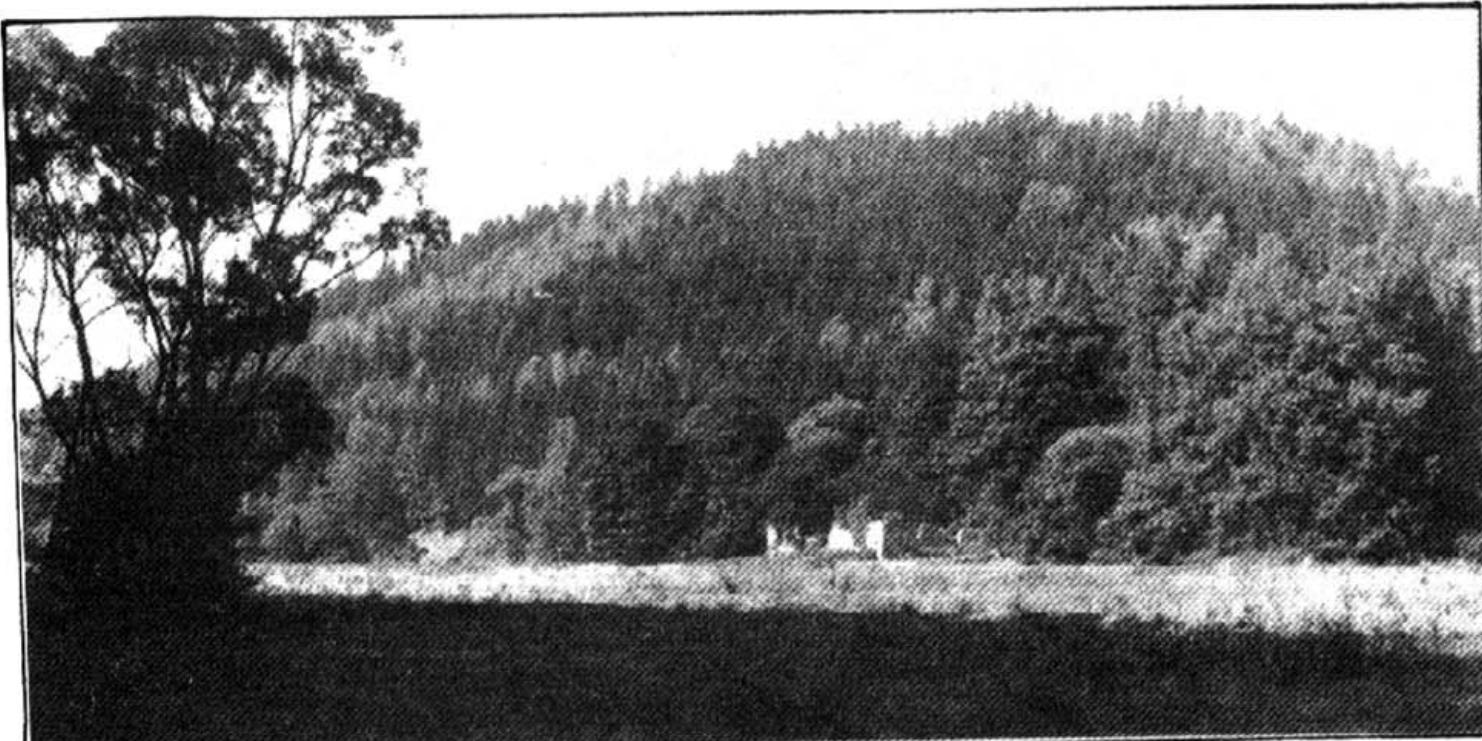
D u n k a n o v a v ý š i n a (810 m), 900 m Z od údolní přehrady, svahový vrch se skaliskem a převýšením do 10 m; novější název, podle lázeňského hosta lorda Dunkana, který tu zřídil vyhlídku na Mariánské. Dnes přerostla. Kdysi to byla "Mostní paseka" (Brücklhau).

K r á l o v s k ý k á m e n (851 m), 900 m SV od zátáčky silnice na Kladskou. Typický vrch s převýšením 12 m. Uvádí se pod stejným názvem již r. 1527 na staré listině, ležel na Královské stezce.

M o d r ý k á m e n (841 m), nový název, vzniklý po válce pro svahový vrch u hájenky u zátáčky silnice na Kladskou, 100 m SV odtud.

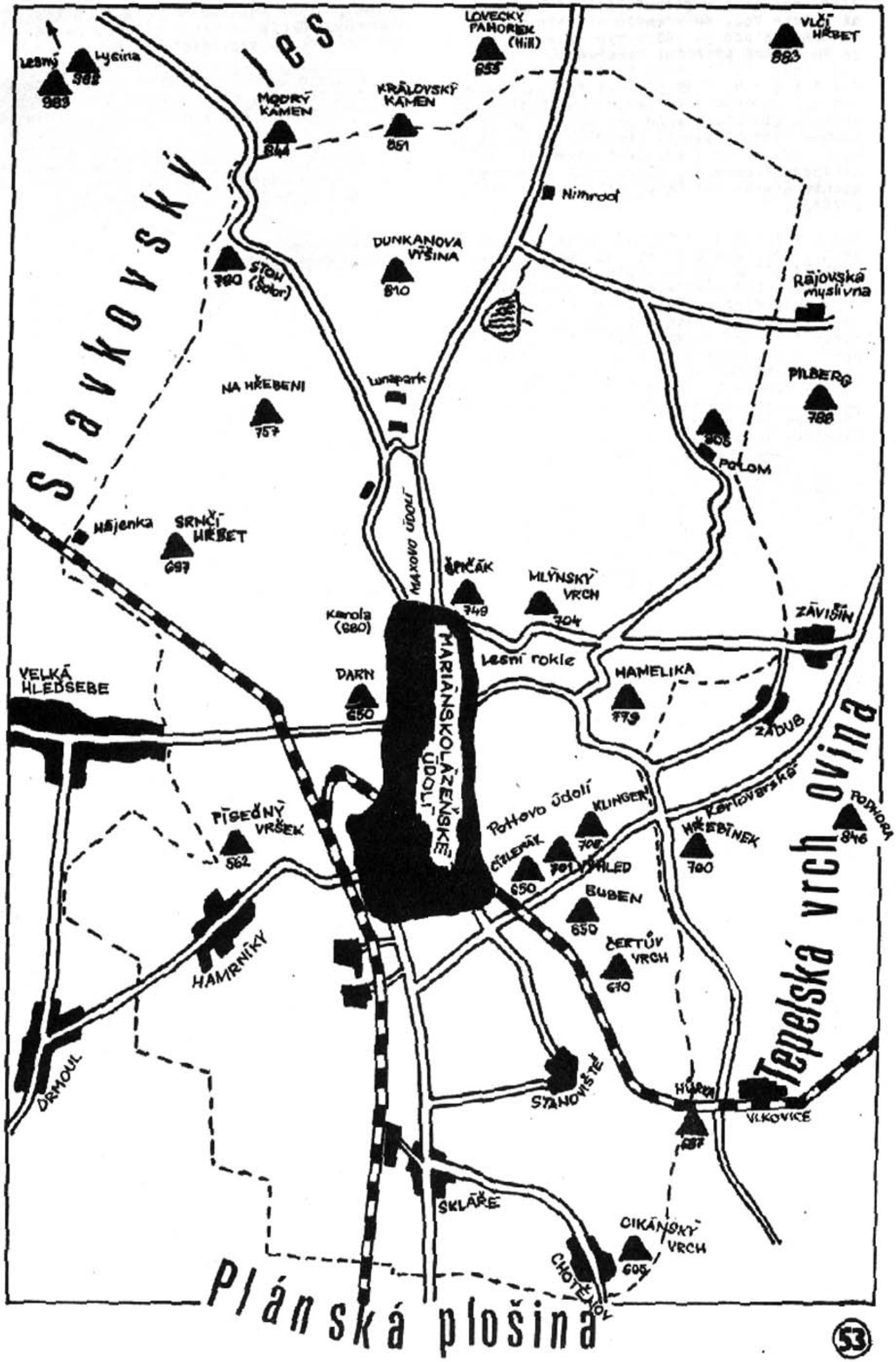
L o v e c k ý p a h o r e k (855 m), dříve Hill, leží 900 m SV od Královského kamene, 1000 m JJZ hájenky Roty, typický vrch s převýšením 22 m. Uvedené tři vrchy tvoří hřbet, nazývaný "Na královském kamene" - odtud vzniklo stěhování názvu "Královský kámen". (Podle nejnovějších průzkumů lze vyslovit hypotézu, že Královský kámen bylo označováno významné místo na Královské zemské stezce, která tudy vedla, snad přímo kruhový val nad Nimrodem). Anglický název Hill - zdá se souviset s návštěvami krále Eduarda VII., který tu často pobýval na lovu a honitbách.

V l Č e k (883 m), též Vlčí hřbet, Volfstejn, je vrcholem serpentínového pásu,

ÚDOLÍ KOSINO POTOKA U MICHALOVÝCH HOR. ZŘÍCENINY TZN. SPÁLENÉ HAJOVNY.

FOTO: HAVRÁNEK

který se táhne v přerušených od Lunaparku až k Nové Vsi. Na vrcholu stávala výletní kavárna, která po válce vyhořela. Od r. 1966 je tu státní přírodní rezervace.

P i l b e r k (788 m), též Rájovský vrch, 900 m Z kostela v Rájově. Slovo Pilberk tu nezní zcela cize, snad pro podobu se Spilberkem. Avšak německý původ slova je zajímavý, jde totiž o zdvojení názvu vrchu: Bühlberg=Kopecvrch. Slovo Bühl je v kraji mnohem starší než Berg, připojený k názvu později.

H a m e l i k a (778 m), je nejvýraznější vrch z lázeňské kotliny, od čes. "homolka"; vrcholí 500 m JVV od Krakonoše v polích, oficiální Zádubská výšina je překlad německého Hohendorfer Höhe. Avšak označení "Hamelika" je ze 16. století, kdežto německý název byl konstruován nově, aby vytlačil právě české označení, proto autor pokládá za politování hodný omyl tvorby názvu po r. 1945 převzetí německého Höhe. Vždyť ještě za 1. republiky razili Češi původní český název pro tento vrch. Hamelika je pouhým svahovým vrchem Podhory. Má převýšení 8 m. Nejzřetelněji se rýsuje z lázeňské kotliny. Hamelika má ještě řadu svahových názvů: Křížový vrch pro část ně úpatí svahu nad Novými lázněmi, Císařská výšina pro náhorní plošinku nad Panoramou u rozhledny, Kaférnberk pro plošinku v místech vil Horina a Ticho. U vrcholu Hameliky stávala Zámecká kavárna s vyhlídkou, dnes už zaniklá.

Na jihovýchod od Pottova údolí (Prelátův pramen) leží výšinný hřbet zvaný Výhledy. Skládá se ze tří vrchů. Nejnižší ležící hřbet je Cízlerák (650 m), 350 m u křížovatky železnice a Pottova potoka, v zimě slouží k sánkování, svahový kopec s převýšením 5 m. Druhý Výhled (701 m), též "Zoologická" má převýšení 16 m, leží 850 m SSV úšovického kostela. Je opravdovou vyhlídkou, pod ním běží karlovarská silnice.

K l i n g e r (706 m), 350 m SV od předchozího, je sice nejvyšším bodem Výhledů, ale vlastní výhled nemá, vrcholí na poli.

H ř e b í n e k (700 m), typický vrch s 10 m převýšením, leží vlevo u silnice do Vlkovic. Býv. kavárna Steinbühl, dnes rekreační středisko Plzeňských tiskáren.

B u b e n (650 m), vrch vpravo od karlovarské silnice, na jehož svahu stojí dnes nová vyhlídka na Úšovice, má jen 5 m převýšení a je svahovým vrchem. Leží 500 m S úšovického kostela.

Č e r t á v v r c h (670 m), typický vrch s převýšením 15 m, 500 m JVV úšovického kostela, též Kostelní vrch, kdysi se mu říkalo i Sargenberg (Sargen = rakev), protože ležel poblíž úšovického hřbitova. Vrch leží vpravo cesty z Úšovic do Vlkovic, která je zbytkem prastaré stezky, větve Královské stezky, běžící přes Úšovice, Vlkovice, Milhostov směrem do Teplé. Název "Čertův" pro toto místo je středověký.

H á r k a (687 m), vrch s prastarým českým názvem mezi Chotěnovem, Stanovištěm a Vlkovou.

vicemi, který kulminuje 300 m Z od bývalé vlkovické školy na kopci v poli. Je to typický vrch s převýšením 27 m.

C i k á n s k ý v r c h (605 m), východně od Chotěnova, vlevo od silnice Chotěnov-Holubín, místo, kde v minulosti tábřívali cikáni.

P i s e č n ý v r c h (562 m), severně Hamrnického zámečku, nevýrazný zvýšený bod (nádraží je 562 m, tedy o 5 m výše).

Z hlavních údolí

L á z e ň s k é ú d o l í je údolí Úšovického potoka, v němž leží Mariánské Lázně.

M a x o v o ú d o l í je údolí Třebízského potoka k divadlu.

P o t t o v o ú d o l í je údolím Pottova potoka, v němž pramení Prelátův pramen a další minerální prameny.

L e s n í r o k l e je zanikající název pro údolí, v němž stéká od golfového hřiště kolem Koliby potok Hamelika.

Ú d o l í R a š e l i n i š t n í h o p ot o k a nese název Balbínovo rašelinistě. Dnes již vytěženo. Název však zůstal.

Většina údolí nese název podle potoka, např. Údolí Kamenného potoka, Údolí Medvědího potoka; výjimkou je Buchtál, což je údolí Jilmového potoka, od Podhory přes Martinov až k Michalovým Horám, kde se vlévá Jilmový do Kosího potoka.

Pro orientaci v lesních částech slouží názvy lesních úseků, ale o těch až příště.

ROVNÁ V PŘÍRODĚ • 12

I BAŽINY JSOU DŮLEŽITÉ

350 miliónů zemského povrchu zaujímá celková plocha všech bažin, mokřin, močálů, rašeliníšť a blat. Jsou to místa, kde hladina spodní vody dosahuje téměř k povrchu půdy nebo kde je půda pod mělkou vodní vrtovou, místa porostlá svéráznou květenou a obývaná jinde neobvyklými druhy zvířat, místa pokrytá nejrůznějšími druhy mechů. Vlastní rašeliníště, kde je vrstva rašeliny alespoň půl metru hluboká, představují polovinu celkové plochy bažin.

Jen v evropské části SSSR se mokřadní společenstva rozkládají na 90 milionech ha. Je jimi pokryto 70 % tundry. Z plochy, kterou zaujímá zóna jehličnatých lesů, zabírají 30%. Postupujeme-li k jihu, toto procento se snižuje.

Voda, rašelina, flóra a navíc potenciální zemědělská a lesní půda - není divu, že se lidé o tyto oblasti začali zajímat. První práce, jež vedly k vysoušení zamokřelych lesů, počaly v Rusku v minulém století (nejdříve v okolí Petrohradu a o něco později i v Pobaltí). Přicházely první vědecké expedice, které popisovaly tyto končiny, kde se půda s vodou prolíná, proměňovaly je a mapovaly. Po nich se objevili první podnikatelé; skupovali pozemky, najímal kopáče a zanedlouho byly v nehostinných pustinách vyhloubeny první hluboké příkopy, jejichž úkolem bylo odvést přebytky vody ze zamokřených pozemků a snížit hladinu spodní vody.

V sedmdesátých letech minulého století se začalo s vysoušením běloruského Polesí. Práce vedl energický generál Žilinskij. Bylo vyhloubeno přes 4,5 tisíce verst ($1\text{ versta} = 500\text{ ruských sáh} = 1,066\text{ km}$) drenážních příkopů a odvodněno na tisíc hektarů půdy. Podobné práce probíhaly tehdy také v Meščerské nížině. Dnes už jsou tyto složité drenážní systémy zarostlé, červeno-hnědá voda však jimi proudí stále. Zcela bez mechanizace tehdy pracovali první meliorátoři. Měli k dispozici jen lopaty a kolečka, a přesto vybudovali toto obrovské dílo. Splnilo však to, co se od něj očekávalo? Už před sto lety se nemohli učenci dohodnout, jakou úlohu hrají bažiny napří-

klad při udržování průtoku vody.

"Rašeliniště, slatinu a močály jsou obrovské zásobárny vody. Vždyť rašeliník může ve 100 g suché váhy zachytit 1,5 až 2 litry vody a tou jsou zásobovány řeky. Vysušíte-li bažinu, sníží se hladina vody v řekách, poklesne vlhkost vzduchu a bude sušší klima", tvrdili jedni.

"Nikoli", oponovali druzí, "rašeliníště mají obrovskou schopnost zachycovat a vypařovat vodu, ale jen velmi málo ji uvolnují jinak. Jsou to skrblici, kteří lačně nasávají vlhkost, téměř vůbec ji nepředávají potokům a řekám, nýbrž většinu vypařují do vzduchu".

A zatímco se vědci takto dohadovali (a nedohodli se vlastně dodnes), "muži činu" nezaháleli. Zdůrazňovali nezbytnost frontálního "útoku" na močály a vysoušení probíhalo ve stále větším měřítku. Přehlíželo se, že není močál jako močál, že jsou oblasti, kde je voda nadbytek, a jiné, kde je jí kritický nedostatek. Podle údajů indických vědců bylo v polovině šedesátých let ve světě zmeliorováno již téměř 100 milionů ha mokřin. Co se týče velikosti odvodněných ploch, jsou na prvním místě Spojené státy americké, na druhém Sovětský svaz, pak Kanada, Maďarsko, Indie, Polsko atd. Bezmalá jedna třetina bažin, močálů a rašeliníšť na naší Zemi přestala existovat.

Když se evropští kolonisté poprvé dostali do Severní Ameriky, bylo jen na území dnešních Spojených států asi 51 milionů hektarů zamokřených půd. Dnes jejich rozloha klesla téměř na polovinu, ostatní byly odvodněny. K nejpronikavějším změnám docházelo ovšem v zemědělských oblastech. V Iowě například z necelých 2,5 milionů ha zamokřených půd zůstalo pouhých 20 tisíc ha, takže na území tohoto amerického státu močály již prakticky neexistují.

Hustě osídlená Evropa se s močály vyprádala již v minulém století; v našem století se odvodňovací práce prováděly již jen na zbytečně někdejších rozsáhlých zamokřených plochách.

Konstantin Paustovskij v povídce Kolchida vypráví o jedné epizodě z boje vyhlášeného močálům. Načrtl zde portrét energického, čestného, avšak poněkud jednostranného pracovníka, řídícího zdejší "bojové operace": "Zakladatel odvodňovacích prací v Kolchidě inženýr Kachiani viděl věci jen velmi jednoduše. Neváhal si lesů, jezer porostlých leknínů, nesčetných říček průdirajících se zelenými tunely listoví. To vše bylo třeba urychleně odstranit, vše bylo jaksí na obtíž.... Soucit s panenskými lesy mu byl úplně cizí. Byl přesvědčen, že příroda, je-li ponechána sama sobě, musí nezbytně zdegenerovat a rozpadnout se."

Kolchitský experiment dopadl dobře; na místě nepropustných bažin, líhní maláriónosných komáru vznikla zkvětající zemědělská krajina. Avšak zdaleka ne všude skončily odvodňovací práce tak příznivě.

Zamysleli jste se již někdy nad tím, proč řeky netečou rovně? Pro překážky, jež

jím stojí v cestě? Jistě, ale nejen proto. Vzdálenou čarou jsou např. dvě místa na řece vzdálena kilometr či dva, ale lodí musíte urazit pětkrát i desetkrát delší trasu. Koefficient vypočítaný z těchto dvou údajů (bereme-li v úvahu celý tok) převyšuje u mnohých řek hodnotu 3 i 4.

Nejde o chybu přírody, nýbrž o výsledek dlouhotrvajících procesů. Řeky si utvářejí svůj tok v závislosti na reliéfu, množství vody, geologickém podkladu, rostlinném porostu a mnoha dalších činitelích. Četné meandry znemožňují vodě, aby příliš rychle odtékala, současně však zabraňují i opačné krajnosti, tj. rozlévání vody z břehů. Opět se tu setkáváme s pružně a samočinně regulovaným přírodním systémem prověreným tisíciletími.

Některým příliš energickým "reorganizátorem" přírody se však nelíbila přirozená tvář řek, jejich zákruty a svérázný charakter. Stejně jako Kachiani byli přesvědčeni, že přírodu nelze ponechat v původním stavu. Tvrzili, že množství meandrů působí záplavy pobřežních niv a vede k tvorbě močálů. Zpomalený říční tok působí vzestup hladiny spodní vody v okolí a řeky nejsou navíc ve své dnešní podobě schopny vyrovnat se se záplavami, propustit dostatečně rychle velká kvanta jarních a podzimních vod. Z toho vyplývá jediné - hrozba katastrofálních povodní.

Napravit chybu přírody je zcela jednoduché, tvrdili naděnci, je třeba pouze spojit přímými kanály sousední záhyby a odstranit nepotřebné meandry. Tak vznikne skvělé říční koryto s geometricky rovnými břehy, které se rychle vypořádá s přebytek vody a u něhož je možno průtok vody již snadno ovlivňovat.

Taková byla výchozí koncepce. Její prvopočátky je třeba hledat ve vzdálenější minulosti. V roce 1817 byly zahájeny práce na regulaci horního toku Rýna - od Basileje po Mohuč. Téměř 60 let bylo potřeba k realizaci obrovského projektu. Řeka zaváděná záhybou, slepých ramen a tůní byla usměrněna do přímého úzkého kanálu. Po horním toku Rýna následoval i jeho dolní tok; zde dosáhly práce ještě větších rozměrů. Zdálo se, že hlavních cílů bylo dosaženo. Délka řeky se zkrátila téměř o 100 km, Rýn se stal splavným, ničivé povodně patřily jen historii. Podél řeky se objevily nové pozemky vhodné k obdělávání.

S postupem času se však začaly projevit stále více a více nedostatky tohoto projektu. Vyrovnaní toku bylo jako násilný chirurgický zákrok, který narušil biologickou rovnováhu v celém povodí Rýna. Proud vody, jehož síla stoupala téměř o třetinu, začal vymílat koryto. Na některých místech se prohloubilo o 2 až 7 metrů. Prakticky na celém území Hornorýnské pánev výrazně poklesla hladina spodních vod, což s sebou neslo zhoubné následky pro lužní lesy a po-

le, pro celé hospodářství kdysi tak bohaté a úrodné oblasti. V mnohých vsích vyschlý studně. Kořeny stromů již nemohly dosáhnout podzemních vod, lesy začaly hynout. V jižním Bádensku vážně utrpělo 10 tisíc ha půdy, v Alsasku téměř 80 tisíc ha. Celková škoda, způsobená zemědělství, lesnímu a rybnímu hospodářství Horního Porýní byla vyčíslena 105 miliony marek!!!

Zavodňovacím a plavebním kanálem, vybudovaném v dvacátých letech našeho století ve Francii, se stav ještě více zhoršil. Hladina spodních vod na území Hornorýnské pánev poklesla o další 2 až 3 metry. Následkem nepromyšleného zásahu do ustáleného přírodního systému Rýna se projevují dodnes.

Právě popsaný případ není zdaleka ojedinělý. Mnohé evropské a severoamerické řeky již značně utrpěly napřímením svých toků. Zdálo by se, že tyto špatné zkušenosti musí být varováním pro všechny vodohospodáře. Úsloví "Tříkrát měř - jednou řež" je v daném případě více než výstižné. Praxe je však jiná. Příliš výrazně se dodnes prosazují úzce rezortní, ba přímo cehovní zájmy nad zájmy celospolečenskými.

černíkci

INFORMAČNÍ A METODICKÝ LIST - JAKO NEPRAVIDELNÍK VYDÁVÁ
KNTFOP PLZEŇ - SPRÁVA CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ OBLASTI SLAVKOVSKÝ
LES PRO AKTIV DOBR VOLNÝCH SPOLUPRACOVNÍKŮ + TISKOVINA URČE-
JINNÉ OBLASTI SLAVKOVSKÝ LES, U SOKOLOVA 119/15, 353 01 MARIÁNSKÉ LÁZNĚ + ŘIDI
REDAKČNÍ RADÁ VE SLOŽENÍ: KAREL BLOCH, HANA HLAVÁČKOVÁ, JAN HARVÁNEK, VLADIMÍR
MASÁT doc. soc., RICHARD ŠVANDRLÍK Ing., VLADIMÍR KAJLÍK +

NÁ FOUZE FSO VNITŘNÍ POTŘEBU - NÁKLAD 500 VÝTIŠKŮ - ČÍSLO 12/1979 VYŠLO V ČERVNU
1979 + TISK POVOLEN OK ONV CHEB (T 18-75-PE) + ADRESA REDAKCE: SPRÁVA CHRÁNĚNÉ KRA-
JINNÉ OBLASTI SLAVKOVSKÝ LES, U SOKOLOVA 119/15, 353 01 MARIÁNSKÉ LÁZNĚ + ŘIDI
REDAKČNÍ RADÁ VE SLOŽENÍ: KAREL BLOCH, HANA HLAVÁČKOVÁ, JAN HARVÁNEK, VLADIMÍR
MASÁT doc. soc., RICHARD ŠVANDRLÍK Ing., VLADIMÍR KAJLÍK +